

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

NÄKEMYKSIÄ METSIEN HOIDOSTA LÄHELLÄ ASUTUSKESKUSTA

Pirkkalan kunta

Lotta Vähä-Ypyä

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2018
Metsätalouden koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalouden koulutusohjelma

VÄHÄ-YPYÄ, LOTTA:

Näkemyksiä metsien hoidosta lähellä asutuskeskusta
Pirkkalan kunta

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Huhtikuu 2018

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia eri sidosryhmien näkemyksiä metsien merkityksestä ja hoidosta Pirkkalassa lähellä asutuskeskusta. Tavoitteena oli tuottaa näkemysten pohjalta Pirkkalan kunnalle metsien hoitoon liittyviä kehitysideoita.

Tutkimus toteutettiin kahden erilaisen kyselytutkimuksen ja haastattelujen muodossa. Yksi kyselytutkimus oli suunnattu polkuja käyttäville henkilöille, ja siihen vastasi yhteensä 66 hlö. Toinen kysely oli suunnattu metsäalan toimijoille, ja siihen saatiin vastauksia yhteensä 7 kpl. Yhtä toimijaa haastateltiin puhelimitse. Haastateltavana oli lisäksi metsänomistaja ja polkureitin suunnittelija.

Polkujen käyttäjät olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä metsänhoitoon Pirkkalassa. Asukkaat halusivat osallistua metsien hoitoon ja suunnitteluun, mutta sitä ei koettu mahdolliseksi. Metsässä tärkeäksi koettiin rauhoittuminen, henkinen hyvinvointi ja raikas ilma. Mieluiten vierailtiin lähimetsän poluilla. Toimijat kokivat polut lisähaasteena metsätöitä suunniteltaessa ja työtä tehtäessä. Tuloksista huomattiin, että tarvitaan selkeämpää linjausta metsien hoidon tavoitteista ja hoidon pääperiaatteista. Haastatteluissa metsänomistus kaavoitusalueella todettiin kalliimmaksi ja maisematyöluvan vuoksi haasteellisemmaksi kuin perinteisellä metsätalousalueella. Polkureitti omien maiden halki koettiin vähemmän hyväksyttävänä kuin satunnaisten ihmisten vierailut metsässä.

Kehitysideaksi Pirkkalan kunnalle annettiin asukasysteistyön kehittäminen Pirkkalassa, metsien hoidon tavoitteiden selvittäminen ja uuden hoitosuunnitelman päivittäminen.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Forestry

VÄHÄ-YPYÄ, LOTTA:
Views for The Management of Forests Near The Center
Municipality of Pirkkala

Bachelor's thesis 52 pages, appendices 3 pages
April 2018

The aim of the thesis was to examine the views of different stakeholders on the importance and care of forests in the town of Pirkkala close to the center and to give development ideas to the municipality of Pirkkala for forest management based on the views.

The research was carried out with two different questionnaires and interviews. One survey was aimed at people using the trails and was answered by a total of 66 people. The second questionnaire was targeted at forestry operators and a total of 7 responses were received. In addition, one operator was interviewed by telephone. Interviews were conducted with the forest owner and the path designer.

The users of the trails were generally satisfied with forest management in Pirkkala. Residents wanted to participate in the management and planning of forests, but it was not perceived as feasible. In the forest, calmness, mental well-being and fresh air were deemed important. Preferably, one visited the nearby forest paths. Operators experienced the paths as an additional challenge when designing and carrying out forestry work. The results found that a clearer line of forest management objectives and the main principles of care were needed. In interviews, forest ownership in the planning area was found to be more expensive and due to landscape permission more challenging than in traditional forestry areas. The trajectory of their own countries was less acceptable than visiting occasional people in the woods.

The development idea for municipality of Pirkkala was given to develop resident cooperation in Pirkkala, to clarify the objectives of forest management and to update the new management plan.

Key words: urban forests, forest management, recreational use, paths

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	METSÄT LÄHELLÄ ASUTUSKESKUKSIA	6
2.1	Määritelmä	6
2.2	Metsien merkitys.....	7
2.3	Metsäpolkujen syntyminen ja käyttö	8
2.4	Maisema.....	9
2.5	Virkistyskäyttö ja terveyshyödyt asukkaille	10
2.6	Metsien merkitys kunnalle.....	11
3	METSIEN HOITO	13
3.1	Erityispiirteet	13
3.2	Ulkoilukäytön yhteensovittaminen	14
3.3	Hoidon suunnittelu.....	15
3.4	Hoitoa ohjaavat lait	16
3.5	Asukasyhteistyö	18
3.6	Työskentelytavat metsänhoitotöissä	20
4	PIRKKALAN KUNTA.....	22
4.1	Yleistiedot	22
4.2	Metsät ja metsien hoito	23
5	TUTKIMUSENETELMÄ JA AINEISTO.....	25
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	27
6.1	Metsäpolkujen käyttäjille suunnattu kysely.....	27
6.2	Metsäalan toimijoille suunnattu kysely	33
6.3	Haastattelut	35
6.3.1	Metsänomistaja	35
6.3.2	Polkureitin suunnittelija	35
7	PÄÄTELMÄT.....	37
7.1	Metsäpolkujen käyttäjille suunnattu kysely.....	37
7.2	Metsäalan toimijoille suunnattu kysely	39
7.3	Haastattelut	41
7.4	Tutkimuksen onnistuminen.....	42
7.5	Kehitysideat Pirkkalan kunnalle	43
	LÄHTEET.....	45
	LIITTEET	48
	Liite 1. Pirkkalan taajamayleiskaava 2020	48
	Liite 2. Kyselylomake metsätyön toteuttajille	49
	Liite 3. Kysely metsäpolkujen käyttäjille Pirkkalassa.....	50

1 JOHDANTO

Taajamametsiä käyttävät taajamissa asuvat asukkaat virkistykseen ja ulkoiluun. Metsillä on vaikutusta ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja luontosuhteen syntymiseen. Lähimetsät luovat ilmettä asuinympäristölle ja vaikuttavat ihmisten koettuun viihtyvyyteen. (Hamberg 2012, 14-17.)

Taajamametsien hoidon haasteena ovat eri käyttömuotojen tuomat yhteensovittamisen ongelmat. Esimerkiksi maanpinnan kuluminen tuo haasteita metsän uudistumiselle. Kulumista voidaan ehkäistä ohjaamalla ulkoilijoiden liikkumista poluille. (Hamberg 2012, 122-123.)

Työn tavoitteena on antaa kehittämisideoita taajama- ja lähimetsien hoidolle Pirkkalan kunnassa. Kehittämisideoita voidaan antaa, kun selvitetään eri sidosryhmien näkemyksiä metsien merkityksestä, liikkumisesta metsässä, työskentelystä metsässä, metsäomistuksesta asutuksen lähellä ja esimerkiksi uuden polkureittihankkeen eteen tulleista haasteista.

Tarkoituksena on saada kyselytutkimuksin ja haastatteluin selville, mitä asioita eri kohderyhmät pitävät lähimetsissä tärkeinä. Työssä on otettu lähtökohdaksi polut, koska halutaan tutkia juuri metsässä liikkuvien näkemyksiä. Oletuksena on, että polkuja käyttävät ihmiset osaavat nimetä reittejä ja ovat ylipäättään kiinnostuneita metsään liittyvistä asioista. Tarkoituksena on myös selvittää, halutaanko metsien hoitoon vaikuttaa omassa kotikunnassa ja mitä mieltä ollaan metsien hoidon tilasta Pirkkalassa.

Vastaavaa tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty ja aihe tukee nykyisiä tutkimustuloksia, joissa lähimetsät on todettu hyvin merkityksellisiksi ihmisten terveydelle. Esimerkiksi Vähäsarjan (2015) mukaan luonnossa liikkuminen lisää kustannustehokkaasti väestön hyvinvointia. (Vähäsarja 2015, 2.)

Aihe on kiinnostava, koska liikun paljon metsissä, erityisesti poluilla Pirkkalassa. On mielenkiintoista tutkia aihetta sekä polkujen käyttäjänä, että metsäalan opiskelijana.

2 METSÄT LÄHELLÄ ASUTUSKESKUKSIA

2.1 Määritelmä

Lähimetsä on tiiviin asutuksen välittömässä läheisyydessä oleva metsäalue sekä viheralueuokituksen mukainen hoitoluokka, johon luetaan kuuluvaksi myös taajamametsät. Lähimetsät koostuvat käytävä- ja polkuverkostoista, jossa liikkujien turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Ulkoilureittiverkostolla ja alueen hoitotoimenpiteillä pidetään huolta maapohjan kulutuskestävyydestä ja kasvillisuuden elinvoimaisuudesta. Näiden lisäksi hoidon tavoitteena on myös maisemakuvan ylläpitäminen. (Nuotio 2007, 38-46.)

Hambergin (2012) mukaan lähimetsäksi kutsutaan hoitoluokkaa (C1), jonka sijainti on taajamassa enintään kahden kilometrin päässä asutuksesta. Hoitoväli on kolmesta kymmeneen vuotta tai tarvittaessa vuosittain. Käsittelytapana on yleensä metsurityö. (Hamberg 2012, 56.)

Hoitoluokkaan C kuuluvat lähimetsien (C1) lisäksi ulkoilu- ja virkistysmetsät (C2), suojametsät (C3), talousmetsät (C4) ja arvometsät (C5). Hoitoväli on pidempi sitä mukaa kun luokitus kasvaa suuremmaksi. Lyhimmillään se on kolme vuotta ja pisimmillään kaksikymmentä vuotta. Käsittelytapana on metsuri-tai koneellinen työ tai riippuen kohteesta. (Nuotio 2007, 44-45.)

Hoitoluokkaa C voidaan lain nojalla tai maanomistajan omalla päätöksellä täydentää suojelemalla alue, jolloin alue merkitään (S) merkinnällä. (Nuotio 2007, 50).

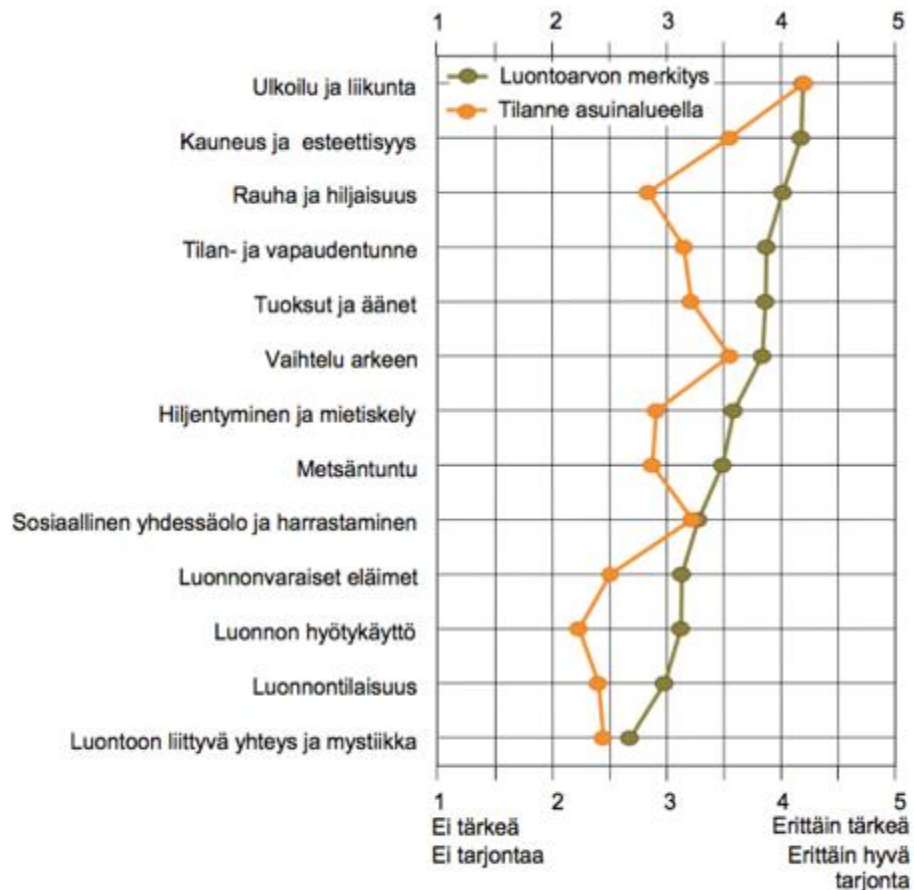
Pirkkalassa (S) merkinnän ovat saaneet sellaiset alueet, jotka on luontoselvityksessä (2012) todettu paikallisesti, maakunnallisesti, valtakunnallisesti tai kansainvälisesti arvokkaiksi luontokohteiksi. (Pirkkalan keskustan yleiskaavan luontoselvitys 2012, 4).

Näillä alueilla metsää hoidetaan erillisen hoitosuunnitelman mukaan, jossa tarkoituksena on ylläpitää ja säilyttää alueen ominaispiirteet. Luonnonsuojelulain perusteella suojelluilla alueilla hoitotoimenpiteet tehdään ympäristökeskuksen hyväksymän erillissuunnitelman mukaan. (Nuotio 2007, 50.)

Karjalaisen (1995) mukaan polkureitit sijaitsevat taajamien ulkoilualueilla tai taajamien lähistöllä. (Karjalainen 1995, 29). Tästä johtuen metsien hoitoa käsitellään tässä työssä polkureittien näkökulmasta katsottuna, jolloin ei ole tarpeen rajata metsien hoidon tavoitteita hoitoluokituksesta käsin.

2.2 Metsien merkitys

Asukkaat arvostavat metsässä kulkiessaan rauhaa, hiljaisuutta, kaunista maisemaa, luonnon mukaisuutta ja metsän tuntua. (Hamberg 2012, 16, 35). Asukkaiden oman alueen viheralueet eivät kuitenkaan usein vastaa luontoon liittyviin tarpeisiin (kuvio 1). Luonnon rauhaa on vaikea löytää lähiviheralueilta, koska ne ovat usein kooltaan hyvin pieniä. Parhaiten lähiviheralueilta löytyvät mahdollisuudet ulkoiluun, liikuntaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen.

KUVIO 1. Erilaisten luontoarvojen suhteellinen merkitys ja tarjonta omalla asuinalueella (Faehnle, Bäcklund, Laine 2009, 61)

Maisema-arvostukseen vaikuttaa erityisesti se millaisia toimintamahdollisuuksia ympäristö tarjoaa ja millaisia rajoituksia se asettaa toiminnalle. Ihminen pyrkii ymmärtämään luontoa ja tutkimaan luontoa. Ympäristön ymmärtämisen edellytyksenä on, että ihminen kokee ympäristön selkeäksi ja kokee pystyvänsä liikkumaan luonnossa eksymättä. Tutkiminen tarkoittaa, että ympäristö herättää ihmisen mielenkiinnon, tarjoaa paljon informaatiota ja samalla mahdollistaa, että jotakin salaperäistä on saavutettavissa. (Kangas & Kokko 2002, 162.)

Nuuksion kansallispuistossa tehtiin vuonna 1989 valokuviin perustuva mielipidetutkimus, jonka tulokseksi saatiin, että metsän arvostukseen vaikuttivat ympäristön ymmärrettävyys, kulkukelpoisuus, suunnistettavuus, monipuolinen luonto ja eräänlainen metsän salaperäisyyden tuntu. Tutkimuksessa ulkoilijat valitsivat valokuvista mieleisempiä. Valokuvat esittivät erilaisia metsänhoitovaihtoehtoja, jotka vaihtelivat luonnontilaisesta talousmetsämäisästi hoidettuihin metsiin. Maiseman ymmärrettävyyteen vaikuttivat yhteneväinen, selkeä ja avara maisema sekä kulkukelpoisuus. (Karjalainen 2000, 123-136.)

Edellä mainitut tekijät tulivat tutkimuksen perusteella esiin parhaiten varttuneissa metsissä, joista pidettiin eniten. Kuusentaimikkoakin kuitenkin arvostettiin sen maisemaan tuoman vaihtelun vuoksi. Erilaisten metsiköiden vuorottelu ja avoimen maiseman tuoma vaihtelu koettiin mielekkääksi. Puuston ikä ja metsikön siisteys vaikuttivat arvostuksiin eniten. Vähiten pidettyjä olivat alle 40-vuotiaat metsät. Lahopuita, kaatuneita puita, hakkuutähteitä ja puiden alaosan oksia pidettiin epäsiisteinä. (Karjalainen 2000, 123-136.)

2.3 Metsäpolkujen syntyminen ja käyttö

Poluilla ja metsissä kulkeminen on Suomen jokamiehenoikeudella sallittu lähes kaikkialla luonnontilaisilla tai siihen verrattavissa olevilla alueilla. Liikkumista voidaan rajoittaa vain viranomaispäätöksin. Yksityisen maanomistajan mailla kulku on sallittu, kunhan siitä ei aiheudu vahinkoa tai suurempaa haittaa. (Jokamiehenoikeudet 2016, 4.)

Polut syntyvät usein sellaisille reiteille, joilla on maisemallisesti jotakin näkemisen arvoista. Polkujen syntyminen tapahtuu useimmiten spontaanisti ilman mitään erityistä

ennakkosuunnittelua. Polun reitin on voinut luoda alkujaan esimerkiksi peura. Ihminen on vain seurannut sen tekemiä painaumuksia. Polkujen päälle on syntynyt myöhemmin myös teitä, joten polkujen syntymistä ei voi pitää sattumana. (Leppänen 2014.)

Metsien hakkuun jäljet jättävät usein jälkeensä hakkuutähteitä ja rankoja. Jos polku jää hakkuutähteiden alle sen ainutkertaisten piirteet tuhoutuvat ja polun elinkaari saattaa päättyä siihen. Voi käydä myös niin, että polku hakeutuu uudelle reitille. (Leppänen 2014.)

Polkuja voidaan suunnitella etukäteen tai ikään kuin jalostaa jonkin teeman ympärille. Visit Lempäälä internetsivujen (n.d.) mukaan Pirkanmaalla kulkeva Lempäälän Birgitan polku on 50 km ympyrämuotoinen retkeilyreitti. Se on suunniteltu kulkemaan osittain vanhoja jo olemassa olevia polkuja pitkin, jotka kulkevat pääosin yksityisissä talousmetsissä. Reitti valittiin vuoden 2006 retkikohteeksi. (Visit Lempäälä kotisivut n.d.) Ikaalisissa on suunniteltu ns. Voimapolku, joka huomio terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Voimapolun varrella voi tehdä erilaisia mielialaa kohentavia harjoitteita. Reittejä on valittavana yhteensä kaksi, jotka ovat pituudeltaan 4km ja 6km. (Vattulainen, Sarjala, Savonen & Korpela 2011, 3.)

Metsäpolkuja käyttää nykyisin myös esimerkiksi polkujuoksijat. Trailrunning internetsivuston (2017) mukaan 5-6-vuotta sitten alkanut polkujuoksuharrastuksen kasvu vain jatkuu. Kokonaisuosallistujamäärä erilaisissa polkujuoksupahtumissa oli vuonna 2017 arviolta noin 16 000 hlö. Poluille vetää metsäluonnon upeat elämykset ja reitit. (Trailrunning 2017.)

2.4 Maisema

Metsälehdessä (7/2017) olleen artikkelin mukaan kauniin metsämaiseman kokeminen riippuu ihmisen taustoista, vuodenajasta ja ihmisen sen hetkisestä mielialasta. Saman ihmisen kokemukset kauniista maisemasta saattavat vaihdella ja ovat joskus epäjohdonmukaisia. Tehtyjen tutkimusten mukaan kauniina metsämaisemana pidetään useimmiten hoidettua metsää, jossa harvennukset on tehty ajallaan. Avohakkuut koetaan maiseman kannalta rumina ja liian rajuina toimenpiteinä. (Riikilä 2017, 23.)

Hambergin (2012) mukaan maisema pitäisi ottaa huomioon jo taajamametsien hoidon suunnitteluvaiheessa. Asukkaiden mielipiteiden ja tehtyjen kyselytutkimusten perusteella voidaan kartoittaa asukkaiden mielipaikat, turvalliset, vaaralliset ja rumimmat paikat. Samalla voidaan saada arvokasta tietoa alueiden historiasta ja tarinoista. (Hamberg 2012, 31.)

Toimenpiteitä suunniteltaessa kartoitetaan ensin alueen korkeimmat kohdat, laki- ja rinnemetsät sekä reuna- ja rantametsät. Suunnittelua tehdään väylien ja asutuksen suunnasta katsottuna. Sen jälkeen tarkastellaan maiseman yksityiskohtia, joita voivat olla mm. näkymät, arvokkaat puuryhmät ja maisemapuut. (Hamberg 2012, 31.)

2.5 Virkistyskäyttö ja terveyshyödyt asukkaille

Kankaan ja Kokon (2001) mukaan luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan vapaa-ajalla luonnossa tapahtuvaa oleskelua ja liikkumista jalan, hiihtäen, pyörällä tai moottoriajoneuvolla. Tarkoituksena voi olla liikunta, maisemien ihailu, luonnon harrastaminen, retkeily, metsästys, telttailu, virkistyskalastus, veneily, virkistysluonteinen (ei-kaupallinen) kotitarvemarjastus ja sienestys. Myös loma-asuminen ja matkailu kuuluvat virkistyskäyttöön, jos ne pitävät sisällään edellä mainittua virkistystoimintaa. Mikäli toimintaan liittyy esimerkiksi kaupallisessa tarkoituksessa tehtävä marjojen ja sienten poiminta sitä ei lueta kuuluvaksi virkistyskäyttöön. (Kangas & Kokko 2001, 42.)

Metsien virkistyskäytöllä on välillinen vaikutus asukkaiden terveyteen ja hyvinvointiin. Metsäluonnossa liikkuminen ja oleilu vaikuttavat stressin hallintaan, terveyteen ja ennaltaehkäisee monia sairauksia. Vierailu metsässä parantaa huomiokykyä, työstä suoriutumista ja mielialaa. Lisäksi luonnossa liikkuminen ja oleskelu alentavat sydämen sykettä, verenpainetta, lihasjännitystä ja elimistön stressihormonipitoisuuksia. Metsät myös houkuttelevat ihmisiä liikkumaan ja toimivat luonnon omina kuntosaleina edistäen ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. (Hamberg 2012, 16.)

Rakennetut liikuntaympäristöt on koettu vähemmän elvyttäviksi kuin luonnon ympäristöt. Luonnossa elpymisen hyvinvointivaikutusten kannalta parhaimmiksi paikoiksi koettiin metsä- ja peltoympäristöt, jotka sisälsivät vesielementit. Sisätiloissa ja

esimerkiksi kotona elpyminen koettiin kaikkia liikuntaympäristöjä heikoimmaksi. (Sievänen & Neuvonen 2011, 129.)

Vähäsarjan (2015) mukaan luonnossa liikkuminen lisää kustannustehokkaasti väestön hyvinvointia. Haasteena väestön terveydessä ja hyvinvoinnissa ovat väestön istuva elämäntapa, ylipaino ja lihavuus, henkinen pahoinvointi ja niiden vaikutus kroonisiin sairauksiin kuten 2-typin diabetekseen, sydän- ja verisuonitauteihin ja mielenterveyssairauksiin sekä allergiat. Maailmalla on kuitenkin lisääntynyt luonnon merkityksen ymmärtäminen ihmisten hyvinvoinnille ja luontoa on alettu kytkeä uudella tavalla terveys- ja hyvinvointipalveluihin. (Vähäsarja, K. 2015, 2.)

Arvostusten lisäksi on selvitetty ihmisten kokemia mielipaikkoja lähellä kotia (enintään 15 kilometrin säteellä kotoa). Lähes puolella vastanneista (3000 kyselytutkimukseen vastannutta Helsingistä ja Tampereelta) mielipaikaksi valikoitui metsä-tai muu luonnonmukaisesti hoidettu luontokohde. Runsas viidennes valitsi mielipaikakseen rakennetun viheralueen (puistot, kortteliviheralueet). Suosittuja olivat myös ranta-alueet, jotka olivat joka viidennen vastaajan mielipaikkoja. Kaikista viheraluevaihtoehdoista vähiten mainintoja saivat liikuntaan ja harrastamiseen liittyvät kohteet (pelikentät, leikkipuisto ja rakennetut liikuntapaikat). Vain viisi prosenttia vastanneista valitsi mielipaikakseen rakennetun kaupunkiympäristön. (Faehnle, Bäcklund, Laine 2009, 60-61.)

2.6 Metsien merkitys kunnalle

Taajamametsät tuottavat paljon sellaisia hyötyjä, joita voidaan suoraan ja välillisesti mitata myös taloudellisesti. Taajamametsien hoito on huomattavasti halvempaa kuin esimerkiksi rakennettujen viheralueiden hoito. Ne myös tarjoavat erilaisia elämyksiä, jotka vaikuttavat positiivisesti ihmisen terveyteen. Taajamametsät tarjoavat työtä niiden parissa työskenteleville suunnittelijoille, asiantuntijoille, yrittäjille ja työntekijöille. Metsien käyttö opetuksessa tukee luontokasvatusta ja tuo vaihtelua muuten lähes kokonaan sisätiloissa tapahtuvaan opiskeluun. (Hamberg 2012, 14-21.)

Taajamametsissä puusto ja elinympäristöt ovat usein hyvin monimuotoisia, koska puustoa ei ole hoidettu yhtä tehokkaasti kuin talousmetsissä. Toisaalta taas

monimuotoisuutta on haastavaa ylläpitää, koska taajamametsät ovat pirstoutuneita, niissä on paljon reunavaikutuksille alttiita alueita, kulumista, vieraslajeja, ilman epäpuhtauksia ja lämpötilaeroja. Merkityksellistä on, että taajama-alueille jätetään riittävän suuria metsäalueita ja hoidetaan niitä niin, että lajisto säilyy. (Hamberg 2012, 21.)

3 METSIEN HOITO

3.1 Erityispiirteet

Taajamametsien hoito on usein pienipiirteistä. Asutuksen väliin jää pieniä metsäsaarekkeitä, joissa metsänreunaa on paljon, mutta itse metsäpinta-alaa hyvin vähän. Metsiköiden lajisto muuttuu, koska metsänreunoista tulee lämpimämpiä, kuivempia ja ravinteisempia kuin metsän sisäosat. Reunavaikutus voi ulottua jopa 50-100 metsiä metsän sisään, joka vähentää sulkeutuneeseen metsään sopeutuneen lajiston elinaluetta. Tästä johtuen taajamissa on suositeltavaa pyrkiä säilyttämään vähintään kolmen hehtaarin kokoisia metsäalueita. On myös havaittu, että muodoltaan pyöreäköissä metsäalueissa reunavaikutuksen osuus metsän pinta-alasta on pienempi kuin kapeassa metsikössä. (Hamberg 2012, 34-35.)

Puustoa on hyvä säilyttää mahdollisimman monirakenteisena, koska se lisää puustossa viihtyvien eliölajien määrää. Taajamametsät tarjoavat puuston rakenteen monimuotoisuudelle hyvät mahdollisuudet, koska taajamissa metsien kasvatukselle ei ole asetettu samanlaisia puuntuotannollisia tavoitteita kuin talousmetsissä.

Monimuotoisuuden kannalta on hyvä suosia monia eri puulajeja, monen ikäisiä puita sekä lahopuita. Lahopuita voidaan erityisesti jättää alueille, joilla liikutaan vähemmän. Liiallista siistimistä tulisi välttää. (Hamberg 2012, 36-38.)

Pirkkalassa talousmetsät ja osittain myös taajamametsät on aiemmin käsitelty pääsääntöisesti tasaikäisrakenteisesti hakkuin ja raivauksin. Varsinaista eri-ikäistä metsää on vain vähän. Eri-ikäisrakenteeseen kasvatukseen siirtyminen kestää useita vuosikymmeniä, jotta tasaikäisistä metsistä saadaan kasvatettua eri ikäisiä ja monen puulajin edustamia metsiä. (Metsäsuunnitelma 2017-2026, Taajametsien hoitosuunnitelma 2007-2018.)

Eri-ikäisrakenteisessa metsän kasvatuksessa metsä säilyy koko ajan peitteisenä. Hakkuut toteutetaan poiminta- ja pienaukkohakkuin. Poimintahakkuussa poistetaan isompia, viallisia tai sairaita puita tai harvennetaan ylitieheitä puuryhmiä. Pienaukkohakkuut ovat korkeintaan 0,3 hehtaarin kokoisia avohakkuita, joiden

tarkoituksena on taimettua luontaisesti, mutta niitä voidaan myös istuttaa. (Valkonen, Sirén, Piri 2010, 71-72.)

Taajama-alueen metsistä osa on ns. suojametsiä. Niissä tarkoituksena on antaa näkösuojaa, suojata asuinympäristöä pölyltä, tuulelta ja saasteilta sekä vaimentaa melua. Vaikkei tieliikenteen haittojen torjunta varsinaisesti kuulukaan kunnan metsänhoidon tehtäviin, sen vastuulle kuuluu kuitenkin viihtyisyyden lisääminen, jota voidaan puustoa hoitamalla ja aluetta siistimällä tehdä. (Hamberg 2012, 116.)

Pölyltä suojaavan metsän erityispiirteenä on, että se olisi leveydeltään vähintään 50-100m. Valtapuulajina suositaan lehtipuuta ja pensaita, koska ne sitovat parhaiten pölyä ja myös kestävät havupuita paremmin pölyä ja saasteita. Havupuita voidaan kasvattaa metsikön sisäosassa. Pölynsuojametsää hoidetaan valtapuustoa harventamalla ja niin, että pölylähteen puoleista metsänreunaa pidetään harvempuna sekä uudistetaan nuorempuna kuin metsikön sisäosan puustoa. (Hamberg 2012, 117.)

Melua suojaavan metsän tulee olla vähintään 100m leveä ja siinä puusto voi olla havupuuvaltaisempaa ja tiheämpää kuin ensisijaisesti pölyltä suojaavassa metsässä. Puustoa kasvatetaan eri kokoisena ja harvennetaan usein. Puustoa ei kasvateta vanhaksi. Hakkuutapana käytetään poimintahakkuuta, jossa poistetaan isompia puita ja tehdään tilaa pienemmille puille. (Hamberg 2012, 117.)

Rakennettavien alueiden metsiä voidaan valmentaa uuteen tehtävään, jolloin hoidon tavoitteena on poistaa sellaista puustoa, joka ei tule kestäväksi muuttuvia olosuhteita. Hoidon tavoitteena on myös kehittää nuorehkoa ja erirakenteista metsää raivaamalla kehityskelvotonta alikasvosta pois. Isompien puiden poistossa harvennetaan erityisesti kuusia, mutta jätetään niitä kasvamaan ryhmiin. Säästettävänä puulajeina suositaan keski-ikäisiä mäntyjä ja lehtipuita. Tulevien teiden varsille jätetään tiheämpää puustoa suojaamaan säästettävää puustoa ja metsän reunaa. Ne voidaan poistaa rakentamisen jälkeen. (Komulainen 1995, 159-161.)

3.2 Ulkoilukäytön yhteensovittaminen

Ulkoilukäyttö kuluttaa metsän pohjaa. Pahimmassa tapauksessa voi käydä niin, että koko metsän pohjakerros on voimakkaasta käytöstä johtuen kasviton ja humukseton.

Kulumista voidaan välttää liikkumista ohjaamalla, esimerkiksi polkuverkoston avulla. Polkuverkosto voi olla rakennettu, jolloin pitää huomioida tarkemmin reitin kulku. Polulta poikkeamista voidaan ohjailla jättämällä tiheikköjä tai maahan kaatuneita puita sellaisiin kohtiin, jossa kulkua halutaan välttää. Polkuverkoston tulisi myös olla riittävän väljä, jolloin näköyhteys toiselle polulle rajoittuu. Tiheiköt tuovat metsään metsän tuntua, jolloin syntyy vaikutelma paljon suuremmasta metsästä. (Hamberg 2012, 122-124.)

Ulkoilureitit monipuolistavat luonnon monikäyttöä. Alueilla joilla kulkee polkureittejä, harjoitetaan usein samaan aikaan myös puuntuotantoa. Virkistysten ja puuntuotannon ristiriitojen sovittamiseksi reittien läheisyydessä voidaan keskittyä metsänhoidossa enemmän maisemanhoitoon ja kauempana reitistä puuntuotantoon. (Karjalainen 1995, 23.)

3.3 Hoidon suunnittelu

Taajamametsien hoidon suunnittelu on monitavoitteista ja sen tehtävänä on sovittaa yhteen eri käyttömuodot, kuten virkistyskäyttö, maisemansuojelu, suojavaikutukset, kulttuuriarvojen vaaliminen ja monimuotoisuuden suojelu. Suunnittelussa on kyse metsien hoitoa koskevan päätöksen tukemisesta, eikä niinkään valmiin suunnitteluratkaisun tuottamisesta. Kunta lopulta itse päättää miten se suunnitelmaa käyttää ja hyödyntää. (Hamberg 2012, 62-64.)

Suunnittelussa tulisi miettiä, miten metsiä ylipäätään halutaan käyttää (strateginen suunnittelu) ja mihin suuntaan niitä halutaan kehittää. Seuraavaksi voidaan tehdä suunnitelma 10-vuotiskaudelle (taktinen suunnittelu) ja vasta sen jälkeen voidaan miettiä mitä yksittäisellä kuviolla tehdään (jatkuva operatiivinen toimenpidesuunnittelu). Tällä hetkellä tarvetta olisi kunnissa kehittää paljon enemmän strategista suunnittelua, jotta kuntien metsäomistusta, metsien käyttöä ja hoitoa voitaisiin kehittää haluttuun suuntaan. (Hamberg 2012, 55.)

Perinteisessä metsäsuunnittelussa annetaan yksi suunnitelmaehdotus kuviokohtaisesti, jossa määritellään mm. hoidon kiireellisyys ja millaista hoitotapaa suositellaan. Vaihtoehtoja tarjoavassa metsäsuunnittelussa voidaan ainakin osalle kuvioista tuottaa

useampia käsittelyvaihtoehtoja, jossa huomioidaan eri käyttömuotojen suhde vaihtoehtoihin hoitotapoihin. (Hamberg 2012, 57-60.)

Metsäsuunnittelussa voidaan hyödyntää myös ns. paikkatietoa, jossa tietokoneen avulla yhdistetään kohteen sijaintitieto ja ominaisuustieto. Sijaintitieto kertoo esimerkiksi jonkin rakennuksen koordinaatteina ja ominaisuustieto kuvaa sitä minkä värinen tämä rakennus on. (Heikkinen 2014.) Paikkatieto-ohjelmia on saatavilla paljon ja niiden avulla voidaan yhdistää eri muodoissa ja mittakaavoissa olevia aineistoja. Kunnille paikkatieto-ohjelmat tarjoavat hyvät mahdollisuudet esimerkiksi informaation visuaaliseen esittämiseen. (Hamberg 2012, 67.)

3.4 Hoitoa ohjaavat lait

Maankäytön suunnittelua ohjaa koko valtakunnassa erityinen maankäytön suunnittelujärjestelmä. Ylimpänä ohjaavana tahona on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jonka jälkeen seuraavana tulee maakuntakaava. Maakuntakaava esittää alueiden käytön ja yhdyskuntarakentamisen periaatteet ja osoittaa maakunnan kehittämiselle tarpeellisia alueita. Yleiskaava ohjaa yleispiirteisesti kunnan tai sen osan maankäyttöä. Asemakaavan tarkoituksena on järjestää kuntaan kuuluvan alueen rakentamista ja kehittämistä yksityiskohtaisemmin kuin esimerkiksi yleiskaavassa. Kuntien ranta-alueille voidaan laatia myös yksityiskohtainen ranta-asemakaava tai ranta-alueiden yleiskaava. (Hamberg 2012, 44-45.)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan valtioneuvosto on laatinut maa- ja metsätalousalueille erityistavoitteet, jotka otetaan huomioon myös taajametsien kohdalla. Tavoitteiden mukaan tarvitaan erityiset perusteet, jotta hyviä ja laajoja metsätalousalueita voidaan ohjata rakentamiseen. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät yhtenäiset luontoalueet eikä niitä saa tarpeettomasti pirstoa pienemmiksi. Kulttuuriympäristöjä ja luonnonperintöarvoja tulee säilyttää. Lisäksi on luotava edellytykset virkistyskäytön reittien ja verkostojen muodostumiselle maakuntakaavoituksessa ja yleiskaavoituksessa. (Hamberg 2012, 44-45.)

Taajamametsien liittyy monta lakia, jotka ohjaavat metsien käyttöä ja hoitoa. Näitä lakeja ovat mm. maankäyttö ja rakennuslaki, metsälaki, luonnonsuojelulaki ja laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta. (Hamberg 2012, 44.)

Rakentamista ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka tavoitteena on järjestää rakennettavalle alueelle toiminnot niin, että alueella säilyvät hyvän elämän edellytykset. Hyvän elämän edellytyksiä ovat ekologinen, taloudellinen ja sosiaalisesti kestävä kehitys. (Hamberg 2012, 44.)

Metsälaki ohjaa metsien käyttöä metsätalousalueilla. Taajamissa metsätalousalueita ovat yleiskaava-alueet, jossa on maa- ja metsätalouteen (M) sekä virkistyskäyttöön (V) osoitettuja alueita sekä lisäksi asemakaavojen maa- ja metsätalousalueet. Metsälaki määrittelee metsien hakkuille ja hoidolle vähimmäisvaatimukset, säätelee metsien monimuotoisuuden turvaamista ja erityisen tärkeitä elinympäristöjä joiden ominaispiirteet tulee hakkuissa säilyttää. (Tenhola, Kotiharju & Matila 2018, 4.)

Luonnonsuojelulain mukaan kunnan tulee edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen, luonnontuntemuksen ja yleisen luontoharrastuksen lisääminen sekä tutkimuksen edistäminen. Luonnonsuojelulaki suojelee osaa luontotyyppejä, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää. (Hamberg 2012, 51.)

Kuntien ympäristönsuojelun hallinnon lain mukaan kunnan velvollisuus on valvoa ja edistää ympäristönsuojelua alueellaan niin, että luontoa suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kuntalaisten terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. (Hamberg 2012, 44.)

Kaavamerkinnoissä ei tule käyttää metsälain kanssa päällekkäisiä kaavamerkintöjä eikä kaavaan tule merkitä luontoselvitysten mukaisia ”potentiaalisia” tai ”mahdollisia” kohteita, koska ne aiheuttavat usein epäselvyyksiä ja tulkintavaikeuksia. (Tenhola, Kotiharju & Matila 2018, 10.)

Maisemaa muuttavaan toimenpiteeseen tarvitaan usein yleiskaava-alueella maisematyölupa, mutta lupaa ei tarvita, jos vaikutukset ovat vähäisiä. Kunnissa on oma ohjeistuksensa siitä, milloin toimenpide on vähäinen. Luvan myöntää kunnan viranomainen. Luvan hakemisen lisäksi hausta on ilmoitettava naapureille ja tiedotettava hakkuualueella. Maisematyölupa on myönnettävä, jollei se turmele kaupunki-tai maisemakuvaa tai vaikeuta alueen käyttöä sen suunniteltuun käyttöön. Lupa on voimassa kolme vuotta. (Tenhola 2002, 10, 15-16.) Matilan, Kotiharjun ja Tenholan (2015) mukaan maisematyöluvan voimassaoloaika pitäisi olla pidempi, koska luvan voimassaolo saattaa päättyä ennen kuin alueella on ehditty toimia puukauppasopimuksen mukaisesti. (Tenhola, Kotiharju & Tenhola 2015, 21.)

3.5 Asukasyhteistyö

Asukasyhteistyön eli osallistamisen tarkoituksena on yhteistyön kehittäminen eri sidosryhmien kanssa. Tavoitteena on asenteiden, mielipiteiden ja tavoitteiden tutkiminen, avoimuuden lisääminen, tiedon välittäminen, mielipiteiden kerääminen, riitojen ehkäisy ja hallinta, tiedonkulun parantaminen sekä demokraattinen päätöksenteko. (Hamberg 2012, 65.)

Kaupungeissa ja kunnissa on monenlaisia tapoja tehdä yhteistyötä asukkaiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi kyselytutkimuksen teettäminen, yleisötilaisuudet, kunnan järjestämät maastoretket ja suunnitteluryhmät joihin on kutsuttu asukkaita ja muita sidosryhmiä. (Hamberg 2012, 65.)

Yksi käytetyimmistä tavoista asukasyhteistyön lisäämiseksi on tehdä asukaskysely, johon vastaajat voivat vastata kirjallisesti tai sähköisesti kyselylomakkeella. Hambergin (2012) mukaan kyselytutkimusten haaste on siinä, että vastauksia saadaan lähinnä vain niistä asioista, joita kysytään. Vastausprosentit jäävät usein mataliksi ja kyselyillä ei tavoiteta kaikkia asukkaita. Lisäksi vastanneiden palaute on usein runsasta ja ristiriitaista, joten sen pohjalta on vaikea suoraan vastata palautteeseen kaikkia miellyttävällä tavalla. (Hamberg 2012, 65.)

Vantaalla toteutettiin vuonna 2014 asukaskysely, jossa tavoitteena oli kerätä asukkaiden mielipiteitä, toiveita ja ehdotuksia Vantaan metsien merkityksestä, käytöstä, hyväksyttävistä hoitotoimenpiteistä, osallistamisesta ja paikkatiedosta. Tuloksista

saatiin selville, että erityisesti osallistaminen koettiin melko tuntemattomana ja vastaajat eivät kokeneet, että heidän vastauksiaan koskaan tulisi hyödyntämään päätöksenteossa. Sen sijaan metsien merkitys virkistyskäytön osalta koettiin erittäin merkittäväksi. Metsän ominaisuuksista tärkeimpänä pidettiin luonnonmukaisuutta, metsän tuntua, rauhallisuutta ja hiljaisuutta sekä mahdollisuutta ulkoiluun ja liikuntaan. Eniten vierailtiin kodin lähimetsissä ja hyväksyttävimpinä metsänhoitotoimenpiteinä pidettiin eri-ikäismetsänhoitoa, harvennusta ja pienimuotoista siistimistä. (Suominen 2015, 100-103.)

Suomisen (2015) mukaan tutkimus osoitti, että asukkaiden ottaminen mukaan päätöksentekoon laajentaa näkökulmia asioihin ja lisää sellaisen tiedon määrää, jota ei muuten saataisi. Aukkaat tulisi ottaa mukaan jo suunnitteluprosessin aikana, koska heidän tiedot ovat arvokkaita, kun mietitään mitä metsiltä halutaan tulevaisuudessa ja mihin kehittämisen painopiste asetetaan. (Suominen 2015, 104-105.)

Larjovuori, Nuutinen, Heikkilä-Tammi ja Manka (2012) tekivät tutkimuksen Pirkkalan kunnassa vuonna 2009 käyttöön otetusta Pirkkalan perusturvatoimen asiakasfoorumitoiminnasta, jota voitaisiin hyödyntää myös metsien hoidon ja käytön suunnittelussa. Siinä osa perusturvatoimen asiakkaista muodosti asiakasfoorumin, jotka saivat osallistua palveluiden kehittämiseen ja toimia linkkinä kuntalaisten, kuntapäättäjien ja virkamiesten välillä useamman vuoden ajan (kuvio 2). Tulosten mukaan asukkaiden osallistamisen mahdollistamisella voitiin lisätä toiminnan uskottavuutta, luotettavuutta ja parantaa päätöksenteon laatua. (Larjovuori, Nuutinen, Heillä-Tammi ja Manka 2012, 313.)

KUVIO 2. Tiedonkulun käytäntöjä asiakasfoorumitoiminnassa (Larjovuori ym. 2012, 321)

Faehnle ym. (2009) pitävät haasteellisen kokemuksen tiedon näkemistä yhtä tasaveroisena kuin teknis-taloudellinen ja ekologinen tieto. Kokemuksellisen tiedon välittyminen kunnan päätöksentekoon ja suunnitteluun on kiinni vuorovaikutuksesta luontoalueita merkityksellisinä pitävien ihmisryhmien kesken. (Faehnle ym. 2009, 96.)

3.6 Työskentelytavat metsänhoitotöissä

Puun korjuuta ohjaa taajama-alueilla hoitosuunnitelma ja rakentaminen. Ohjaavia tekijöitä ovat myös lintujen pesintäaika, kunnan alueella risteilevät ladut ja virkistysreitit, sähkölinjat ja kaapelit, maapohjan kantavuus sekä asukkaiden huomioon ottaminen koko prosessin aikana. (Hamberg 2012, 97-100.)

Työtä tehdään taajama-alueilla yleensä metsurivoittoisesti. Koneellinen puunkorjuu erityisesti metsuriavusteisesti on lisääntymässä sellaisissa kohteissa, joissa harvennetaan jo varttuneempaa puustoa. Pelkkä koneellinen puunkorjuu on usein mahdotonta toteuttaa, koska hoidettavat kohteet sijaitsevat täysin asutuksen keskellä. (Hamberg 2012, 95, 98-100.)

Koneellinen puunkorjuu helpottaa hakkuutähteiden kasaamisen samanaikaisesti hakkuun aikana ja hakkuun aiheuttama häiriö on hyvin lyhytaikaista. Metsurityön etuna on mm. parempi hyväksyttävyys asukkaiden näkökulmasta. Metsuri-koneyhdistelmää käytettäessä voidaan hyödyntää kummankin korjuutavan edut. Metsuri voi esimerkiksi avustaa hakkuukonetta hankalien puiden ja kohteiden hakkuissa. Metsuri pystyy myös paremmin tarkkailemaan ympäristöä ja tarvittaessa keskustelemaan asukkaiden kanssa, kuin koneenkuljettaja. (Hamberg 2012, 101-105.)

4 PIRKKALAN KUNTA

4.1 Yleistiedot

Pirkkalan kunta on noin 19 000 asukkaan kunta Pirkanmaalla, noin 10km Tampereen kaupungin keskustasta (kuva 1). Pinta-alaltaan Pirkkala on noin 104km², josta maa-ala on noin 81km². Naapurikuntia ovat Nokia, Tampere, Lempäälä ja Vesilahti. Pirkkalaa pidetään hyvin vetovoimaisena kuntana, jonka asukasluku kasvaa nopeasti. (Pirkkalan kuntainfo 2018).

KUVA 1. Pirkkalan opaskartta (Pirkkalan taajamayleiskaava 2020)

Historiallisesti Pirkkalan kylä alkoi kehittyä jo keskiajalla, jolloin se oli merkittävä kauppapaikka vesiteiden varressa. Noin 1550-luvulla Pirkkalan kylässä oli 17 taloa. Metsäalueet olivat erämaa-alueita, joita käytettiin metsästykseseen ja joilla kuljettiin polkuja pitkin. 1700-luvulle tultaessa metsästyksen merkitys väheni ja metsiä kaskettiin pelloiksi. Viljelysmaat ja asuinpaikat ryhmittivät isojaon aikaan nykyisen Aniantien molemmiin puolin. Myöhemmin 1900-luvun vaihteessa nämä kantatilat vuokrasivat tai myivät rantapalstoja huviloita varten, jotka toimivat tamperelaisten suuryritysten omistajien perheiden kesäasuntolina. (Jonka 2014; Pirkkalan kylän kyläyhdistys lehti 2015,6; Pirkkalan taajamayleiskaava 2020,16.)

Pirkkalassa Pirkkala-seuran luontopolku kulkee maakaasulinjalta Kurikkakallion päälle ja sieltä Iso-Naistenjärvelle. Kalliolla kulkeva osuus on vanha metsästäjien käyttämä

polku. Polku kulkee vanhoja rajalinjoja pitkin ja reitin varrella on siitä osoituksena vieläkin nähtävissä viisi isoa rajapyykkiä. (Pirkkala-seura n.d.) Polut ovat osa kulttuuriperintöä, jota on syytä vaalia. (Leppänen 2014.)

4.2 Metsät ja metsien hoito

Metsäpolut risteilevät taajama- ja talousmetsien alueella kunnan omistamilla mailla ja yksityisten maanomistajien mailla. Polkujen käyttäjille käsitys taajamametsästä ja talousmetsästä ei välttämättä ole selvä, eikä sitä välttämättä tulla ajatelleeksi. Tästä johtuen taajamametsillä tarkoitetaan tässä työssä taajaman läheisiä metsiä omistajasta riippumatta.

Nykyinen Pirkkala jakautuu länsiosassa väljään maaseutuympeiristöön ja itäosassa pientalovaltaiseen asutukseen (kuva 1). Uusinta aluetta edustaa Kurikan asuinalue Vähäjärven länsipuolella. Toivion asuinalue on muodostunut useiden eri vuosikymmenten aikana ja siellä on sekä vanhempaa että uudempaa asuinrakennusta. Näiden asuinalueiden väliin on jäänyt täysin rakentamattomia alueita, jotka kuuluvat nykyisin taajamametsien alueeseen. Metsät on luokiteltu niin, että kaikki läntisen ohitustien E12 pohjoispuolelle jäävät alueet kuuluvat taajamametsien alueeseen sekä lisäksi Toivion asuinalue ja Huovin teollisuusalue ohitustien eteläpuolella (liite 1). Talousmetsät sijaitsevat ohitustien eteläpuolella. Talousmetsät ovat osittain yksityisten maanomistajien omistamia. (Taajamametsien hoitosuunnitelma 2007-2018; Pirkkalan taajamayleiskaava 2020,16.)

Kunnan omistamien metsien kokonaispinta-ala on Pirkkalassa noin 750 hehtaaria, josta taajametsien osuus on noin 500 hehtaaria. (Terämä 2018). Tavoitteet metsien hoidolle on asetettu metsäsuunnitelmissa. Talousmetsissä tavoitteena on siirtää tasaikäisrakenteisesta metsänkasvatuksesta eri-ikäiseen metsänkasvatukseen.

(Metsäsuunnitelma 2017-2026, Taajametsien hoitosuunnitelma 2007-2018.)

Taajametsissä hoitotavoitteet on määritelty valtakunnallisen viheralueuokituksen (2007) mukaisesti, jossa hoitotavoite määräytyy kuvion sijainnin, käytön, maiseman ominaispiirteiden ja luontoarvojen perusteella. (Viheralueiden hoitoluokitus 2007, 38).

Kunta ei ole asettanut taloudellisia tavoitteita metsien hoidolle. Metsien hoitoa tekevät pääosin ulkopuoliset urakoitsijat ja metsurit. Asiantuntijapalveluita käytetään varsinkin

talousmetsien hoidossa. Pääpaino metsien hoidossa on monimuotoisuuden säilyminen ja kehittäminen sekä virkistyskäytön huomiointi metsien hoidossa mm. paikkatietoa hyödyntämällä. Lisäksi tavoitteena on parantaa luonnonsuojelualueiden tavoitettavuutta ja tunnettavuutta. Haasteena suojelualueiden ylläpidossa on niiden pieni koko ja sijainti asutuksen läheisyydessä. Suojelualueiden pienestä koosta johtuen luontoarvoa on haastava ylläpitää ja esimerkiksi maaston kuluminen vaikuttaa ympäristön tilaan. (Pirkkalan kunnan talousarvio 2018, 50-53; Terämä 2018.)

Pirkkala sijaitsee Etelä-Hämeen lehtokeskuksen alueella ja metsät ovat rehevämpiä kuin Pirkanmaalla yleensä. Ravinteisuutta lisää vesistön läheisyydestä johtuva pienilmasto sekä helposti rapautuvat ja emäksiset kivilajit. Jääkauden jäänteinä esiintyy jaloja lehtipuita kuten metsälehmäksiä ja pähkinäpensaita. Pyhäjärven ranta-alueilla kasvaa kynäjalavia. Varsinaisia lehtoalueita on kuitenkin vain vähän. Korkeimmilla metsäalueilla metsät ovat pääosin mustikkatyyppin kangasmetsää. Puolukkatyyppin mäntyvaltaisia metsiä on vain vähän. (Vanninen 2014, 6.; Metsäsuunnitelma 2017-2026; Pirkkalan taajamayleiskaava 2020,16.)

5 TUTKIMUMENETELMÄ JA AINEISTO

Tutkimuksessa käytettiin menetelmänä laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. (Jyväskylän yliopisto 2018.) Tavoitteena oli sen avulla pyrkiä saamaan kokonaiskäsitys ihmisten eri näkemyksistä, ominaisuuksista ja merkityksistä aiheeseen liittyen.

Tietoa kerättiin strukturoiduilla kyselylomakkeilla ja haastattelemalla. Kyselylomakepohjia oli yhteensä kaksi. Toinen kyselylomakepohja oli suunnattu Pirkkalan kunnassa metsäalan parissa työskenteleville henkilöille ja toinen metsäpolkuja käyttäville kuntalaisille. Lisäksi haastateltiin aiheeseen liittyen metsäpalveluyrittäjää, metsänomistajaa ja Pirkan polut polkuverkoston suunnittelijaa.

Aineistoa kerättiin Google Forms sähköisillä kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeet laadittiin Google Forms ohjelmalla, joka on Googlen ilmainen ohjelma tiedon keräämistä ja analysointia varten. (Google Forms.)

Metsäalan toimijoille suunnattu kysely lähetettiin yhteensä 9 henkilölle ja siihen vastasi yhteensä 7 henkilöä. Kyselyn tavoitteena oli selvittää eri toimijoiden näkemyksiä metsien hoidosta alueilla, joilla kulkee polkuverkosto. Toimenkuviltaan kyselyyn vastanneet edustivat kunnan työntekijöitä, työnjohtajia, metsäammattilaisia ja yrittäjiä. Yksi yrittäjistä vastasi kyselyyn puhelimitse haastattelun muodossa.

Toinen kyselyistä oli suunnattu lähimetsissä liikkuville metsäpolkuja käyttäville henkilöille. Kyselyn tavoitteena oli selvittää metsäpolkujen merkitystä käyttäjille sekä kerätä käyttäjien näkemyksiä metsien hoidosta alueilla joilla kulkee polkuverkosto. Sähköisen kyselylomakkeen linkki lähetettiin sähköpostitse yhteensä kolmellekymmenelle henkilölle, jotka edelleen saivat lähettää linkkiä eteenpäin mahdollisille muille asiasta kiinnostuneille. Ryhmäviestiin oli valikoitu Pirkkalaisten ulkoliikuntalajien, kuten esimerkiksi hiihdon, suunnistuksen, retkeilyn ja partion harrastajia sekä paikallisia ja ympäristöyhdistyksen edustajia. Lisäksi kysely lähetettiin Pirkkalan kunnan valtuuston kaikkien puolueiden puheenjohtajille. Vastauksia tuli yhteensä 66 kpl. Vastausaikaa oli joulukuun 2017 alusta tammikuun 2018 alkuun saakka.

Kyselytutkimuksen kohderyhmäksi valittiin henkilöitä, joiden oletettiin liikkuvan paljon lähiluonnossa ja joiden oletettiin tietävän eri polkureitit nimeltä. Tämän lisäksi kysely lähetettiin myös kunnan poliitikoille, koska haluttiin herättää heidän kiinnostustaan asiaan ja viestiä, että tällaista tutkimusta tehdään.

Toimijoiden kyselytutkimuksen kohderyhmä valittiin Pirkkalan kunnan osoittamalla tavalla ja niin, että se edusti mahdollisimman montaa asian parissa työskentelevää ihmistä. Tarkoituksena oli selvittää heidän näkemyksiään siitä miten työtä pitäisi tehdä, mitä asioita pitäisi parantaa ja missä asioissa koettiin olevan haasteita. Polut otettiin tässä teemaksi, jonka ympärillä metsänhoitoa pohdittiin.

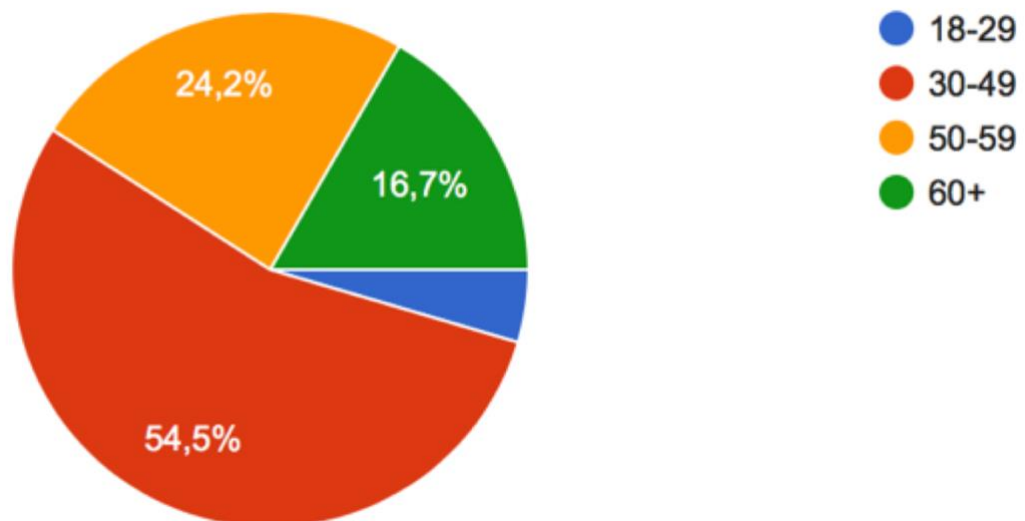
Metsänomistaja valittiin haastatteluun sattumanvaraisesti, mutta ehtona oli, että hän omistaa metsää Pirkkalassa kaavoitusalueella. Tarkoituksena oli selvittää hänen näkemyksiään metsien hoitoon ja kasvatukseen tavallisesta metsätalousvaltaisesta maasta poikkeavalla kaava-alueella.

Polkureitin suunnittelijaa haastateltiin, koska Pirkan polut reittiä ollaan juuri nyt suunnittelemassa. Häntä haastateltaessa haluttiin selvittää, millaisia asioita polkureitin suunnittelijan eteen on tullut, kun reitti kulkee kunnan omistamilla ja yksityisten maanomistajien mailla.

6 TUTKIMUSTULOKSET

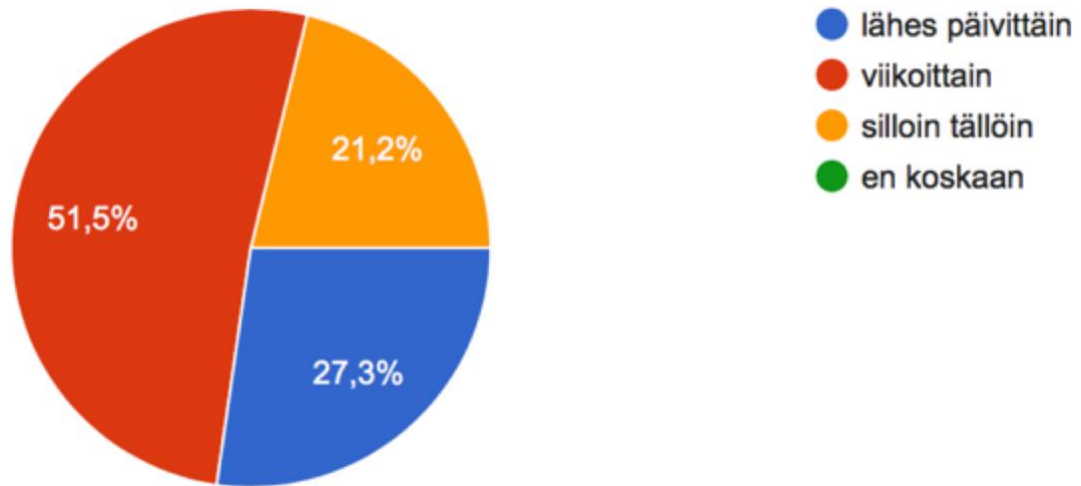
6.1 Metsäpolkujen käyttäjille suunnattu kysely

Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 66kpl. Vastaaajista noin puolet oli miehiä ja puolet naisia. Iältään vastanneista hieman yli puolet oli 30-49 vuotta täyttäneitä. Toiseksi suurin ryhmä olivat 50-59 vuotiaat. Yli 60-vuotiaita oli vastanneista noin 17% ja vähiten kyselyyn vastasivat iältään 18-29 vuotiaat (kuvio 3).

KUVIO 3. Metsäpolkujen käyttäjien kyselytutkimuksen ikäjakauma

Hieman yli 50% vastanneista ilmoitti käyttävänsä metsäpolkuja lähes viikoittain ja noin 27% lähes päivittäin. Yksikään vastanneista ei vastannut, ettei käytä koskaan merkittyjä tai merkitsemättömiä polkuja (kuvio 4).

KUVIO 4. Metsäpolkujen käyttöaste

Kaikki kyselyyn vastanneet yhtä lukuun ottamatta, ilmoittivat metsäpolkujen olevan heille tärkeitä. Vain yksi ei osannut sanoa kantaansa. Kukaan ei myöskään vastannut, ettei uskaltaisi käyttää polkuja esimerkiksi eksymisen takia.

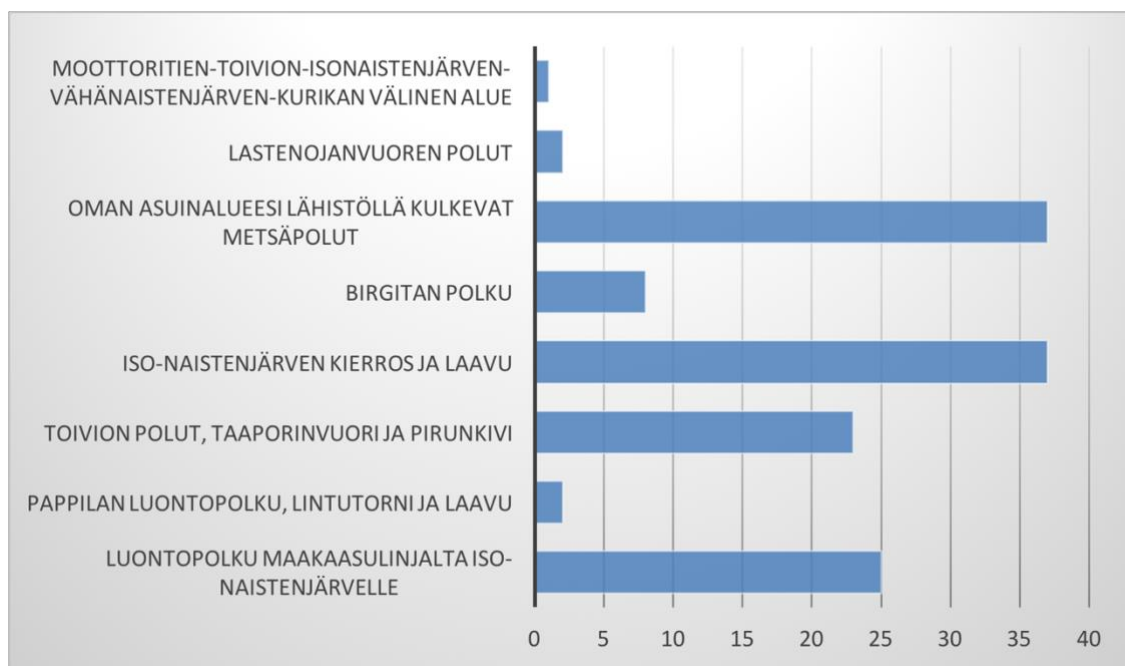
Vastaajilta kysyttiin miten paljon he arvostavat erilaisia asioita metsässä liikkueessaan. Aiheiksi oli kerätty paljon erilaisia asioita, joista eniten arvostetuimmaksi nousi rauhoittuminen ja henkinen hyvinvointi sekä raikas ilma. Taulukossa 1 on esitetty aiheittain, kuinka moni vastaajista mainitsi tietyn arvostuksen kohteen tärkeyden.

	ei tärkeä	jokseenkin	erittäin tärkeä
rauhottuminen ja henkinen hyvinvointi	2	8	46
liikuntaelämykset	3	15	37
luontoelämykset	2	16	37
maisemat	1	26	28
metsän hyvinvointi ja monimuotoisuus	2	22	32
raikas ilma	2	11	43
luonnon äänet	0	19	36
reittimerkinnot	21	31	4
polkujen ja taukopaikkojen kunto	9	35	12
turvallisuuden tunne	10	31	14
koiran kanssa lenkkeily	34	8	12
sienestys, marjastus, metsästys	18	21	17
lapsille ja vanhemmillekin sopiva maasto	12	32	12

TAULUKKO 1. Arvostuksen kohteet metsässä liikuttaessa

Kyselyssä annettiin vastaajien valita kaksi tärkeimmäksi kokemaansa polkureittiä ja lisäksi mahdollisuus kertoa jostakin muusta reitistä jonka he kokevat itselleen tärkeäksi.

Kuvion 5 mukaan tärkeimmäksi nimettiin oman asuinalueen lähistöllä kulkevat polut sekä Iso-Naistenjärven ympäri kulkeva polku ja laavu. Maastoon merkitty luontopolku sekä Toivion polut olivat myös suosittuja. Vastaajista muutama nimesi tärkeäksi reitiksi Lastenjojanvuoren polut sekä E12 moottoritien molemmiin puolin kulkevat polut Kurikan ja Toivion kohdalla. Eräs vastaaja ei halunnut nimetä mitään erityistä reittiä vaan mainitsi tärkeäksi ”helposti saatavilla olevat polut ja komeat maisemat” (kuvio 5).

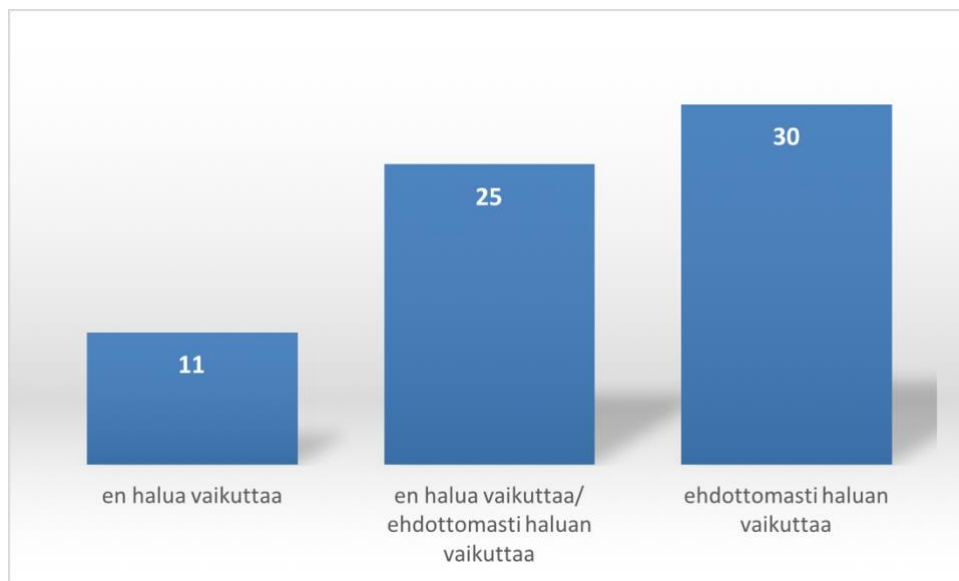
KUVIO 5. Vastaajien nimeämät tärkeimmät polkureitit Pirkkalassa

Vastaajille oli annettu mahdollisuus kertoa vapaamuotoisesti, miksi heidän nimeämänsä reitit ovat heille tärkeitä. Vastauksia tuli yhteensä 45 kpl ja lähes kaikissa mainittiin polkureittien helppo saavutettavuus. Yhden vastaajan sanoin kiteytettynä ”hyvä etäisyys kotoa ja luontoarvot sekä maisemien kauneus ja rauhallisuus” näkökulma toistui lähes kaikissa vastauksissa.

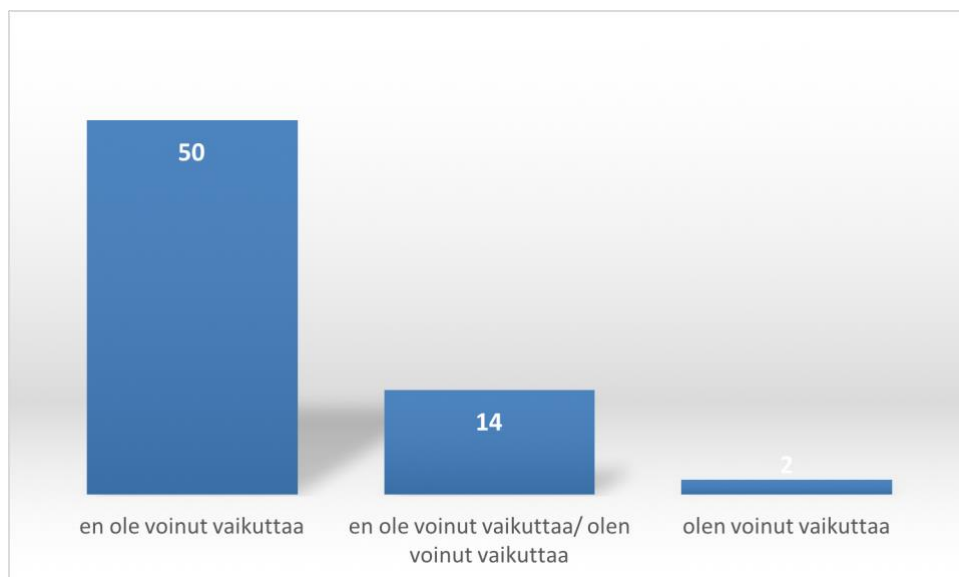
Vastaajista 4/5 osaa koki, ettei polkureittien merkitseminen vaikuta siihen käyttävätkö he polkuja vai eivät.

Kyselyssä kysyttiin vastaajien mielipidettä Pirkkalan metsien hoidon tilasta. Vastaajista 67% vastasi, että metsän ovat heidän mielestään osittain hyvin hoidettuja. Kysymykseen ei osannut vastata 12 % vastanneista. Metsien hoidon tilaa pitivät hyvänä yhteensä 15 % vastaajista ja huonona vain 6% vastaajista.

Metsien hoitoon vaikuttamista kysyttiin kahdella erilaisella kysymyksenasettelulla. Toisessa kysyttiin vastaajien halukkuutta vaikuttaa oman kunnan metsien suunnitteluun ja hoitoon ja toisessa kysyttiin, onko vastaaja kokenut voivansa vaikuttaa suunnitteluun ja hoitoon. Vastausten perusteella suurin osa vastanneista haluaa vaikuttaa metsien suunnitteluun ja hoitoon tai suhtautuu siihen neutraalisti (kuvio 6). Samaan aikaan suurimmalla osalla vastanneista on kokemus, etteivät he ole voineet vaikuttaa metsien suunnitteluun ja hoitoon (kuvio 7).

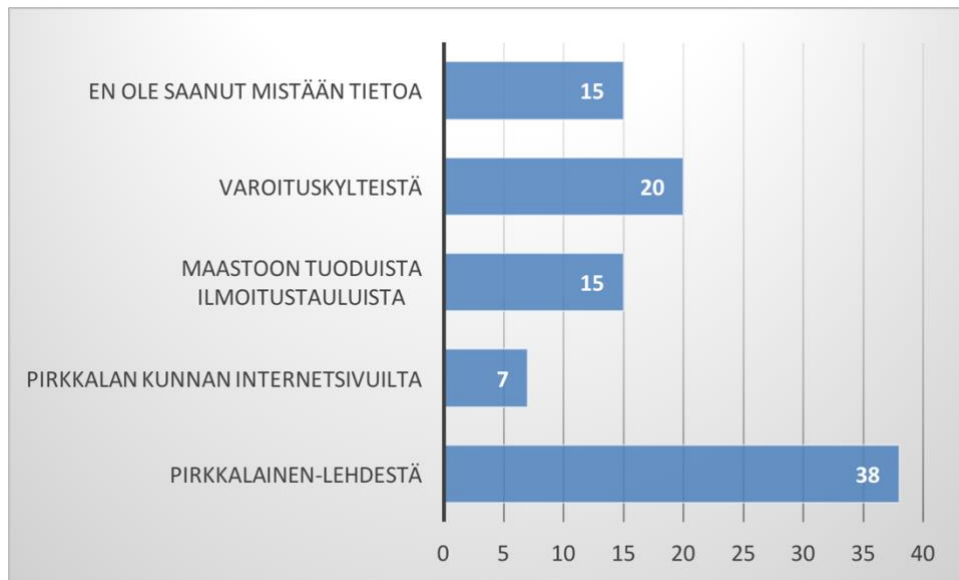

KUVIO 6. Vastaajien halukkuus vaikuttaa metsien suunnitteluun ja hoitoon

KUVIO 7. Vastaajien kokemus metsien suunnittelun ja hoidon vaikuttamisen mahdollisuuksista

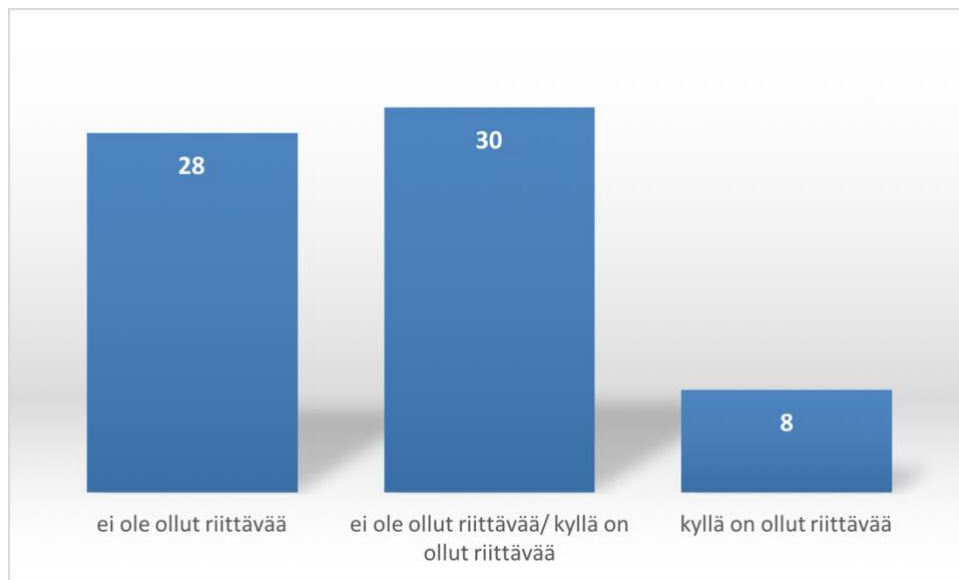
Metsänhoitotoimenpiteistä saatiin tietoa eniten Pirkkalainen lehdestä. Tietoa saatiin myös varoituskylteistä maastossa ja maastoon tuoduista ilmoitustauluista. Pirkkalan kunnan internetsivuilta tiedon oli saanut yhteensä 7 henkilöä vastanneista ja 15 henkilöä ilmoitti, ettei ole saanut mistään tietoa hoitotoimenpiteistä (kuvio 8).

KUVIO 8. Tietolähde kunnan tekemistä metsänhoitotoimenpiteistä

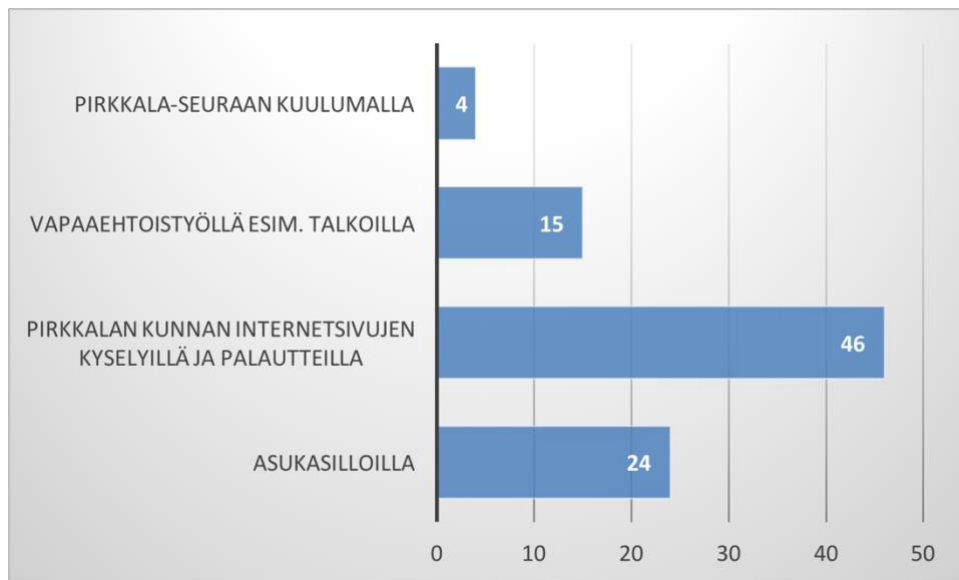
Lisäksi neljä vastaajaa ilmoitti saaneensa tiedon metsänhoitotoimenpiteistä muualta kuin kuvion 8 tietolähteistä. Niitä olivat postilaatikkoon tuotu ilmoitus, toisilta asukkailta kuultu tieto, oma havainnointi metsässä ja erään vastaajan sanoin ”kun metsä on jo tuhottu”.

Vastaajista 28 henkilöä ilmoitti, ettei metsänhoitotoimenpiteistä tiedottaminen ole ollut riittävää. Tiedottaminen oli ollut riittävää 8 vastaajan mielestä. Neutraalisti vastasi 30 henkilöä (kuvio 9).

KUVIO 9. Vastaajien kokemus metsänhoitotoimenpiteiden tiedottamisen tilasta

Vastaajilta kysyttiin myös, että miten he lisäisivät vaikutusmahdollisuuksia Pirkkalan metsien suunnitteluun ja hoitoon. Suurin osa halusi vaikuttaa Pirkkalan kunnan internetsivujen kyselyillä ja palautteilla (46 henkilöä). Asukasilloissa halusi vaikuttaa toiseksi eniten vastanneista (24 henkilöä). Kolmanneksi eniten haluttiin vaikuttaa vapaaehtoistyöllä (15 henkilöä) ja vähiten vaikutusmahdollisuuksia koettiin olevan Pirkkala-seuraan kuulumisella (4 henkilöä). Vapaamuotoisesti vastasi myös 4 henkilöä. He vastaisivat seuraavasti: ”Selkeä kysely asukkaille ennen hakkuiden suunnittelua. Siihen voisi vastata netissäkin”, ”Metsien hoito pitäisi perustua niiden käyttötarkoitukseen”, ”ei kannusta antaa palautetta, jos sitä ei oteta huomioon” ja ”palaute huomioimalla” (kuvio 10).

KUVIO 10. Asukkaiden kokemat vaikutusmahdollisuudet Pirkkalan metsien suunnitteluun ja hoitoon

Viimeisessä kohdassa vastaajat saivat antaa vapaamuotoista palautetta. Palautteista nousi esille, että haluttiin säilyttää metsä luonnontilaisena ja taas toisaalta haluttiin, että metsää pitäisi hoitaa enemmän, jotta metsien elinvoimaisuus säilyisi. Kommenteissa kommentoitiin, että ” Pirkkalan metsiä ja varsinkin lähimetsiä hoidetaan aivan liikaa”, ” asukkaiden tahtoa ei huomioida ja yhtäkkiä vaan aletaan kaatamaan, siitä voi sairastua”, ”säilyttäkää ihana luonto lähellä koteja” ja hakkuita (paitsi ei avohakkuu) saisi tehdä enemmän, jotta metsän elinvoimaisuus säilyisi”.

6.2 Metsäalan toimijoille suunnattu kysely

Metsäalan toimijoista kyselyyn vastasi kaksi työn johtajaa, kaksi metsäammattilaista Metsänhoitoyhdistyksestä ja kolme kunnan työntekijää. Lisäksi yksi metsäpalveluyrittäjä vastasi kysymyksiin puhelimitse.

Polkujen olemassaolo toi vastaajien mielestä lisähaastetta metsätöiden suunnitteluun ja tekemiseen. Noin puolet oli sitä mieltä, että metsänhoito on vaikeaa tai haasteellista sellaisilla alueilla joilla kulkee polkuverkosto.

Metsätöissä tärkeitä ja huomioitavia asioita tuotiin esille seuraavasti: ”huomioidaan reitit ennalta, virkistysarvot ja luonnon monimuotoisuus, työn turvallinen tekeminen,

lähimetsissä turvallisuuden tunne: että näkee ympärilleen eikä tarvitse pelätä huonokuntoisia puita, polku pysyy polkuna, ei tehdä liian isolla kädellä, että polku yleensä löytyy, hakkuutähteet kerätään polulta pois, että polun ympäristö on monimuotoinen, mielenkiintoinen (luonnoltaan kulultaan ja/tai maisemaltaan) ja ettei työ aiheuta haittaa muille toiminnoille, kuten hiihtoladuille”.

Asukkaiden mielipiteitä oli vastaajien mukaan huomioitu ”jossain määrin, riippuen paikasta”, ”on huomioitu ja kaikkia mielipiteitä ei voida toteuttaa”, ”ei varmaan tarpeeksi ja mielipiteiden keruuseen tarvitaan nykyaikaista tapaa” ja ”pyritään ottamaan huomioon aina ja jos on erityistoiveita jollakin alueella niin silloin ainakin”.

Työn toteuttamisen laatua haluttiin parantaa oikea-aikaisilla metsänhoitotöillä, estämällä polkujen käyttö toimenpidealueilla, huomioimalla paremmin metsien monimuotoisuus ja parantamalla yhteydenpitoa työn toteuttajiin eli metsureihin ja konemiehiin.

Taajamametsien hoitoa pitäisi tehdä ja suunnitella jo kaavoitusvaiheessa niin, että huomioidaan niiden tuleva käyttötarkoitus. Tasaikäisistä talousmetsäkäytössä olleista metsistä on vaikea kerralla tehdä eri-rakenteisia, vaan hoitoa pitäisi tehdä pikkuhiljaa eri-rakenteisuus huomioon ottaen.

Taloudelliseen työskentelyyn koettiin voivan vaikuttaa mm. suunnittelemalla huoltoreitit toimivaksi. Yhden toimijan sanoin ”Suunnittelisin polkujen sijainnit puunkorjuu ja hoitotyöt huomioiden. Suunnittelisin myös pysyvät kokoojaurat ja varastopaikat. Korjaisin kokopuuna energiapuuksi tarpeeksi aikaisessa vaiheessa eli jo ensiharvennusvaiheessa. Tekisin pienaukkoja ja korjaisin rohkeammin tukkipuita, joilla on myös taloudellista merkitystä”. Yksi toimija toi esille lahopuun lisäämisen mahdollisuuden, kun taas yksi toimijoista toi esille, että ”asukkaille annetaan lupa hakea jalan hankalissa paikoissa olevia puita joita ei muuten saataisi pois”.

Työn turvallisuutta haluttiin parantaa työturvallisuuskoulutuksilla, henkilöstöresursseja lisäämällä, paremmalla tiedottamisella ja työvarusteiden päivittämisellä. Yksi toimija otti kantaa puuston käsittelyn vaikutuksista turvallisuuteen. Hän parantaisi turvallisuutta ”poistamalla lahonarat tai jo lahonneet puut ajoissa, suosimalla mäntyä ja lehtipuita ja kieltämällä polkujen käytön ainakin hakkuutyön aikana.”

6.3 Haastattelut

6.3.1 Metsänomistaja

Metsänomistajan haastattelussa kysyttiin, mitä mieltä hän on metsän omistuksesta kaavoitusalueella. Hän kertoi, että metsänhoito kaavoitusalueella ei ole yhtä kannattavaa, kuin perinteisellä maa- ja metsätalousalueella. Haastateltava mainitsi, että ”tehometsätalous ei ole mahdollista”. Maisematyöluvan hakeminen tuo lisäkustannuksia ja luvan saaminen kestää usein niin kauan, että se viivyttaa hakkuiden aloittamista. Vaikka lupa olisi myönnetty, niin hakkuutta ei enää välttämättä voida tehdä, koska metsä ei silloin ole enää vuodenajasta johtuen korjuukelpoinen.

Haastattelussa kysyttiin myös, että mitä mieltä hän on metsissään kulkevista poluista. Metsässä liikkujilla oli haastateltavan mielestä oikeus kulkea metsässä jokamiehen oikeuksilla. Vastaan ei ollut tullut negatiivisia kokemuksia polkujen käyttäjistä.

Haastateltava mainitsi Pirkan polut reitin, jota ollaan parhaillaan suunnittelemassa. Hän pohti, että olisiko voitu ensin ottaa yhteyttä maanomistajiin ja vasta sitten suunnitella reitti. Hän piti kuitenkin tärkeänä, että hänen mielipidettään oli kysytty ja hänellä mahdollisuus vaikuttaa reitin kulkuun.

Haastattelussa keskusteltiin eri ihmisten näkemyksistä metsien hoitoon. Haastateltavan mielestä johtuu usein tiedon puutteesta, että jotkin asiat koetaan metsien hoidon suhteen negatiivisena. ”Yksi ihminen kokee, että on kauheaa, jos puu kaadetaan ja toinen näkee asian niin, että puu pitää kaataa, koska se on sairas ja aiheuttaa vaaraa ihmisille”.

6.3.2 Polkureitin suunnittelija

Pirkan polut polkuhankkeen suunnittelija Kuusjärvi (2017) kertoi hankkeen olevan Pirkkalan kunnan alueelle suunniteltu noin 100 km pituinen lähiliikuntareitti. Reitistä kolmasosa on ns. vanhaa valmista polkua, kolmannes valmista polkua johon ei ole vielä kysytty maanomistajien lupaa ja kolmannes reitin osaa jossa ei kulje vielä minkäänlaisia

polkuja. Reitti on valmisteluvaiheessa ja edellyttää lupaa maanomistajilta. Reitin kulku hahmottuu vasta sen jälkeen, kun luvat on saatu.

Polkureitin tarkoitus on säilyttää arvokkaita luontokohteita tulevan rakentamisen tieltä. Tavoitteena on, että kun reitti on olemassa, se otettaisiin huomioon rakennettaessa mm. uusia teitä ja tieyhteyksiä.

Polkureitin suunnittelu on iso prosessi ja vaatii yhteistyötä monien tahojen kanssa. Yhteistyötä on tehty mm. yksityisten maanomistajien kanssa, Pirkkala-seuran kanssa ja Pirkkalan kunnan kanssa. Polkureitin suunnitteluprosessissa on tullut eteen yhteistyön merkitys ja se, että se vie paljon aikaa. Reitin suunnittelussa pitää miettiä polun huoltoa ja kuka sen hoitaa. Lisäksi pitää miettiä vastuukysymyksiä, polun merkitystä käyttäjille ja mille eri tahoille polkureitistä on hyötyä. (Kuusjärvi 2017).

7 PÄÄTELMÄT

7.1 Metsäpolkujen käyttäjille suunnattu kysely

Vastaajista yli puolet oli 30-49-vuotiaita. Tulos saattaa johtua siitä, että kysely oli lähetetty alun perin suurimmaksi osaksi juuri tälle ikäryhmälle. Heillä oli mahdollisuus lähettää kyselyä eteenpäin ja on todennäköistä, että he ovat valinneet kohdehenkilöiksi saman ikäisiä henkilöitä.

Tuloksista selvisi, että metsäpolkuja käytetään paljon tämän kohderyhmän sisällä ja ne koetaan tärkeiksi. 27,3% kertoi käyttävänsä polkuja päivittäin. Yli puolet vastanneista kertoi käyttävänsä metsäpolkuja viikoittain ja 21,2% silloin tällöin. Tämä tukee Sieväsen ym. (2011) tutkimuksia, jossa päivittäin ulkoilevien osuus oli 31%, vähintään kerran viikossa ulkoilevia oli kolmannes ja harvemmin kuin kerran viikossa ulkoilevia neljännes koko väestöstä. (Sievänen ym. 2011, 37). Tulos kertoo kohderyhmän kiinnostuksesta metsäpoluilla kulkemiseen. Kyselyssä ei huomioitu vuodenajan vaikutusta, koska oletettiin tämän kohderyhmän käyttävän niitä vuoden ympäri. Vuodenajan vaikutus olisi kuitenkin voitu kysyä, jotta olisi voitu arvioida sen vaikutusta polkujen käyttöön. Kukaan ei vastannut, ettei käyttäisi polkuja koskaan.

Arvostetuimmaksi asiaksi metsässä liikuttaessa nousi rauhoittuminen ja henkinen hyvinvointi sekä raikas ilma. Tulos tukee Komulaisen (1995) tutkimuksia, jossa metsien merkityksestä kysyttäessä tärkeimmiksi ovat nousseet raitis ilma, viihtyisä maisema, luonnon rauha ja metsän antimet. (Komulainen 1995, 11-12.)

Tärkeimmäksi polkureitiksi nimettiin oman asuinalueen lähistöllä kulkevat metsäpolut. Tämäkin tulos tukee Komulaisen (1995) sekä myös Suomisen (2015) tutkimusta jossa asukkaat kokevat tärkeäksi juuri lähialueen polut ja metsät. (Komulainen 1995, 11-12; Suominen 2015.) Tärkeiksi polkureiteiksi nimettiin myös Iso-Naistenjärven kierros, luontopolku maakaasulinjalta Iso-Naistenjärvelle ja Toivion polkureitit. Nämä reitit ovat sellaisia, joissa on erityisiä luontokohteita ja joiden olemassaolosta on informoitu erilaisissa tiedotuskanavissa. Näin ollen tiedotusta voisi lisätä sellaisten polkureittien osalta, jotka eivät ole asukkaiden tiedossa. Näitä ovat esimerkiksi Lastenojanvuoren polut, Pappilan polut ja Kurikan alueelta Iso-Naistenjärveen suuntaan kulkevat polut.

Helppo saavutettavuus nousi esille, kun kysyttiin vastaajilta, miksi heidän nimeämänsä reitit ovat heille tärkeitä. Lähimetsien sijainnilla ja koolla voidaan siten pitää huolta siitä, että ihmiset ohjautuvat luontoon ja käyttävät metsiä virkistykseen.

Polkureittien merkitseminen ei ainakaan tällä kohderyhmällä vaikuttanut kovin paljon polkujen käyttämiseen. Voidaan myös päätellä, että merkitsemättömät polut ovat arvokkaita, koska ne eivät vaadi varsinaisesti mitään erityistä hoitoa osakseen. Hyötysuhde on erittäin hyvä, koska kustannuksia poluista ei tule.

Metsät olivat vastaajien mielestä pääosin hyvin hoidettuja. Kysymyksestä ei haluttu tehdä jatkokysymyksiä, koska tärkeänä pidettiin vain vastaajien mielipidettä. Vastaus oli toisaalta ristiriitainen vapaamuotoisten kommenttien suhteen, jossa useammassa mainittiin, että metsiä ei pitäisi hoitaa ollenkaan ja että metsiä on hoidettu aivan liikaa. Syynä lienee kuitenkin se, että vapaamuotoisissa kommentteissa korostuivat hieman kärkevämmät kommentit ja niiden suhde kokonaistulokseen oli kuitenkin aika pieni.

Metsien hoitoon haluttiin pääosin vaikuttaa tai koettiin asia neutraalisti. Vain 11 henkilöä ei halunnut vaikuttaa metsien hoitoon. Tulos johtune siitä, että koetaan lähimetsien kuuluvan kaikille, jolloin toiveena on myös, että hoitoon voisi jotenkin itse vaikuttaa. Tämä tuli esille, kun vastaajilta kysyttiin ovatko he voineet vaikuttaa metsien hoitoon. Vain kaksi henkilöä ilmoitti voineensa vaikuttaa metsien hoitoon. Tulos on mielestäni tutkimustuloksena tärkein, koska se kertoo, että metsien hoitoon halutaan yleisesti ottaen vaikuttaa, mutta siihen ei tällä hetkellä voi vaikuttaa.

Tietoa metsänhoitotoimenpiteistä saatiin eniten Pirkkalainen lehdestä. Tietoa saatiin myös maastoon tuoduista varoituskylteistä ja ilmoitustauluista, Pirkkalan kunnan internetsivuilta, postilaatikkoon tuoduista ilmoituksista ja kuulopuheena muilta ihmisiltä. 16 henkilöä eli 24% ilmoitti, ettei ole saanut mistään tietoa. Tulokseen voi olla syynä, että ilmoituksia ei olla huomattu ja siitä johtuen koetaan, ettei toimenpiteistä ole ilmoitettu.

Metsänhoitotoimenpiteistä tiedottaminen koettiin riittämättömäksi tai siihen suhtauduttiin neutraalisti. Vain 12% vastaajista oli sitä mieltä, että tiedottaminen on

ollut riittävää. Tiedottamisen määrää on hyvä lisätä, jotta tieto tulisi huomatuksi mahdollisimman monesta lähteestä.

Metsien hoitoon haluttiin vaikuttaa (67% vastaajista) erityisesti Pirkkalan kunnan internetsivujen kyselyillä ja palautteilla. Kunnan internetsivut ovat kehittyneet viime aikoina. Se on varmasti helpoin ja nopein tapa lisätä vaikuttamisen mahdollisuuksia. Vastaajista 36% valitsi vaikuttamiskanavaksi asukasillat. Osa asukkaista haluaa vaikuttaa aktiivisemmin Pirkkalan metsien suunnitteluun ja hoitoon. Vapaaehtoistyön valitsi 23% vastaajista. Vapaaehtoistyössä korostuu sen valinneiden halu ottaa osaa talkootöihin ja vaikuttaa siten omalla panoksellaan metsien hoitoon. Vain 6% koki, että Pirkkala seuraan kuulumisella voisi vaikuttaa metsien hoitoon ja suunnitteluun. Seuraa ei ehkä tunneta tai koetaan se jollain tapaa vieraaksi.

7.2 Metsäalan toimijoille suunnattu kysely

Polkujen olemassaolo koettiin haasteelliseksi metsätöitä suunniteltaessa ja metsätöitä tehdessä. Kysymystä olisi voinut jatkaa jatkokysymyksellä, jossa olisi kysytty, miksi polkujen olemassaolo koetaan haasteelliseksi. Syynä haasteellisuuteen on mahdollisesti se, että polut tuovat työn tekemiseen ja suunnitteluun ennalta arvaamattomuutta. Polut eivät kulje suoraviivaisesti, niitä ei ole merkitty selvästi, työmaalle saattaa tulla polkua pitkin ihmisiä ja voi syntyä vaaratilanteita. Voi myös tuntua siltä, että polkuja pitää koko ajan varoa, ettei niiden yli tarpeettomasti kuljeta koneella tai peitetä esimerkiksi hakkuutähteillä.

Metsätöissä tärkeinä ja huomion arvoisina asioina pidettiin yleistetysti polkureittien huomiointia, virkistysarvoja, luonnon monimuotoisuutta ja sitä ettei työstä aiheudu vaaraa ohikulkijoille tai esimerkiksi hiihtoladulle. Karjalaisen (1995) mukaan erityisesti maisemalliset tavoitteet tulee huomioida metsän hoidossa kävelyreittien läheisyydessä. Hakkuiden jälkeen polut tulee raivata kulkukelpoisiksi. (Karjalainen 1995, 175).

Asukkaiden mielipiteitä pyritään ottamaan huomioon, mutta samalla koetaan haasteelliseksi, miten tietoa pitäisi kerätä ja miten paljon mielipiteitä voidaan ottaa huomioon. Haasteelliseksi asian tekee se, että asukkaiden mielipiteet ja itse työn tekeminen ja suunnittelu ovat liian erillään toisistaan. Tarvitaan yhteistyötä, koska työtä

tehdään asukkaita varten. Hambergin (2012) mukaan asukkaiden ottaminen mukaan taajamametsien suunnitteluun kehittää yhteistyötä eri sidosryhmien välillä, lisää avoimuutta, tiedon välittymistä ja mielipiteiden keräämistä ja ehkäisee konflikteja. (Hamberg 2012, 65.)

Työn toteuttamisen laatua haluttiin parantaa oikea-aikaisilla metsänhoitotöillä, estämällä polkujen käyttö toimenpidealueilla, huomioimalla paremmin metsien monimuotoisuus ja parantamalla yhteydenpitoa työn toteuttajiin eli metsureihin ja konemiehiin. Näiden asioiden esille tuominen toi ilmi, että metsänhoitotöitä ei aina tehdä oikeaan aikaan ja tiedonkulussa on parantamisen varaa. Polkujen käytön estämisen taustalla on pelko vaaratilanteista, joka pitäisi huomioida esim. jo työmaan suunnittelussa. Metsien monimuotoisuuden huomioimisessa voisi olla tarvetta lisätä koulutusta ja käyttää sellaisia aliurakoitsijoita, jotka osaavat huomioida erityisesti eri-ikäisen metsän käsittelytavat. Työn jälki on käsityötä ja hyvin yksilöllistä. Työn jälkeen vaikuttaa paljon työn tekijän tekemät omat päätökset työtä tehdessä.

Taloudellisuuden parantamisesta kysyttäessä tuotiin esiin, että huoltoreitit eli tiestö pitäisi suunnitella toimivaksi. Työtä hankaloittaa sellaiset kohteet, joille ei pääse koneella tai joilta on vaikea saada puita pois. Nämä asiat pitäisi ottaa huomioon jo kaavoitusvaiheessa, koska ne aiheuttavat haasteita ja lisäkustannuksia myöhemmin metsien hoidon yhteydessä.

Taloudellisuuden parantamiseksi mainittiin myös, että puita pitäisi korjata rohkeammin. Syy tähän on, että metsäammattilainen tietää, että Pirkkalassa metsät ovat lähtökohtaisesti varsin tasaikäisiä. Puustosta on vaikea tehdä eri-ikäistä kerralla, vaan se vaatii rohkeampaa käsittelyä, jotta luontaista taimiainesta saadaan syntymään. Samalla myös hakkuutuloja tulisi enemmän. Mielenkiintoista oli, että haluttiin toisaalta lisätä lahoppuun määrää ja taas toisaalta korjata sitä hankalista paikoista pois. Näkökulma on ristiriitainen, koska se kumoaa toisensa. Selvät pelisäännöt helpottaisivat työn tekemistä.

Työturvallisuutta haluttiin yleisesti ottaen parantaa. Työturvallisuuskoulutukset koettiin hyväksi, mutta otettiin kantaa myös esimerkiksi puuston kuntoon. Syynä on

mahdollisesti se, että työtä tehdessä on huomattu, että sairaista ja kuolleista puista voi aiheutua vaaraa kulkijoille.

7.3 Haastattelut

Metsänomistajan haastattelussa selvisi, että metsänomistus kaavoitusalueella tuo lisäkustannuksia ja lupien hakeminen viivästyttää hakkuita. Maisematyöluvan hakeminen maksaa ja sitä on haettava kunnalta ennen kuin toimenpiteen voi aloittaa. Myös puuston hakkuutavalla voi olla merkitystä maisematyöluvan saamiseen ja puunmyyntituloihin. Hakkuun viivästyminen johtuu maisematyöluvan myöntämisprosessin hitaudesta ja siihen voivat olla syynä myös luvan antavan henkilön omat intressit. Luvan antajalla on paljon päätös- ja vaikutusvaltaa. Hakkuun viivästyminen voi olla syynä myös se, että ennen maisematyölupaa on tehty tarjous puun myynnistä, mutta leimikkoa ei päästäkään hakkaamaan, koska maisematyölupahakemuksen saaminen kestää liian kauan. Vuodenaika asettaa vaatimukset hakkuille ja esimerkiksi ei-kantavilla mailla ei voida suorittaa hakkuita kuin maan ollessa jäässä.

Metsänomistaja koki jokamiehen oikeudet tärkeänä, mutta toisaalta häntä ihmetytti polkureitin suunnittelu yksityisten maanomistajien maitten poikki, ikään kuin ennalta suunniteltuna. Hän kuitenkin oli tyytyväinen, että häneltä kysyttiin lupaa ja hän saattoi vaikuttaa reitin kulkuun. Syynä hämmennykseen saattoi olla, että nimetty ja suunniteltu polkureitti koettiin ”tunkeutumisena omille maille”. Nimeämättömät ja ikään kuin kaikessa hiljaisuudessa syntyneet polut on helpompi hyväksyä.

Metsänomistaja mainitsi, että hänen mielestään johtuu tiedon puutteesta, että jotkin asiat koetaan metsien hoidon suhteen negatiivisena. Antamalla asukkaiden osallistua metsien hoitoon ja suunnitteluun, voidaan lisätä metsätietoutta ja yhteisymmärrystä metsien hoidossa.

Polkureitin suunnittelijan haastattelu toi esille, että polkuhanke on iso prosessi. Haasteita on tullut eteen esimerkiksi reitin kulussa, joka on hahmoteltu ennalta ja sen jälkeen lähdetty keskustelemaan maanomistajien kanssa. Suunnittelu on

ymmärrettävistä syistä tehty tässä järjestyksessä, koska maanomistajia on alueella satoja. Jälkiviisaana olisi voitu lähestyä metsänomistajia ensin kirjeitse ja sitten vasta ottaa yhteyttä ja keskustella reitistä. Näin ehkä tehtiinkin, mutta haastattelussa en osannut asiaa kysyä ja varmistaa.

Polkuhanketta viedään eteenpäin aika nopealla aikataululla. Voisi helpottaa, jos aikaa olisi käytettävissä enemmän tai sitten tehdä kompromissi reitin lyhentämiseksi. Joka tapauksessa idea on hieno ja toivon, että reitti toteutuu.

7.4 Tutkimuksen onnistuminen

Työssä selvitettiin eri sidosryhmien näkemyksiä lähimetsiin liittyvissä asioissa. Näkemyksiä tutkittiin mm. metsien merkityksestä, metsässä liikkumisesta, työskentelystä ja metsäomistuksesta. Selvitysten pohjalta oli tarkoitus antaa kehitysideoita metsien hoitoon Pirkkalan kunnalle.

Tutkimusmenetelmä soveltui hyvin näkemysten keräämiseen ja aiheen käsittelyyn. Kyselytutkimusten kysymystenasettelut varsinkin polkujen käyttäjien kyselyssä olivat onnistuneita, koska niitä oli suhteellisen helppo analysoida, eikä avoimia vastausvaihtoehtoja ollut liikaa. Kysymysten määrä oli riittävä eikä mitään turhaa kysytty.

Polkujen käyttäjiltä olisi voitu kysyä, mihin vuodenaikaan he käyttävät polkuja ja miten paljon, jolloin olisi saatu tarkempi tieto polkujen käyttöasteesta ympäri vuoden. Toimijoilta olisi voitu kysyä tarkennettuja kysymyksiä tai vaihtoehtoisesti myös haastatella heitä. Se olisi lisännyt tietoa siitä, miten metsänhoitoa kunnassa tehdään.

Ongelmia aiheutti aluksi kyselytutkimusten suunnittelu. Tuntui haasteelliselta miettiä, mitkä kysymykset ovat oleellisia ja miten vastaukset ovat helposti analysoitavissa. Toimijoiden kyselyn vastauksia oli haastavaa tulkita, koska lähes kaikki kysymykset olivat avoimia. Käytin kysymysten asetteluun paljon aikaa ja olen lopputulokseen tyytyväinen. Loppujen lopuksi avoimet kysymykset toimijoiden kyselyssä olivat hyvä asia, koska monivalintakysymyksillä en olisi saanut yhtä laajoja vastauksia.

Opin työn aikana sietämään työn keskeneräisyyttä. Aihe oli annettu minulle Pirkkalan kunnalta suuntaa antavasti ja sain itse päättää, miten aihetta tutkin. Aloitin prosessin jo vuoden 2017 alussa. Tarvitsin paljon aikaa pohtia aihetta ja sitä, miten saan työn toteutettua parhaiten. Haastavinta oli aloittaa kirjoitusprosessi ja löytää aikaa kirjoittamiselle.

Olen lopputulokseen tyytyväinen ja se palvelee mielestäni hyvin tutkimuksen tavoitetta. Sain kerättyä paljon eri sidosryhmien näkökulmia ja niiden avulla oli helppo saada kokonaiskäsitys metsien hoitoon liittyvistä asioista Pirkkalan kunnassa ja asettaa kehitysideoita.

7.5 Kehitysideat Pirkkalan kunnalle

Kyselytutkimusten ja haastatteluiden pohjalta esitän yhdeksi kehitysideaksi Pirkkalan kunnalle asukasyhteistyön ottamisista mukaan kunnan metsäasioiden suunnittelussa ja hoidossa. Yhteistyö voi yksinkertaisimmillaan olla erilaisten kyselyiden rakentamista ja hyödyntämistä. Kunnan omat internetsivut antavat tähän hyvän mahdollisuuden. Yhteistyöstä olisi hyötyä molemmiin puolin, jotta metsätietämystä saadaan lisättyä ja osapuolten ymmärrystä lisättyä. Laajempaan asukkaiden osallistamiseen soveltuu asiakasfoorumimalli esimerkiksi hankerahoituksella rahoitettuna.

Toisena kehitysideana on kunnan metsien hoidon tavoitteiden selvittäminen eli strateginen suunnittelu. Metsien suunnittelun ja hoidon tavoitteet on asetettu suullisesti, mutta on tärkeää, että ne ovat olemassa myös kirjallisesti. Siten ne ovat kaikkien osapuolten tiedossa ja saatavissa. Taajamametsien hoitosuunnitelma on voimassa 2018 loppuun asti ja vaatii päivitystä. Hoitosuunnitelman päivittäminen sähköiseen muotoon yhdessä paikkatieto-ominaisuuksien kanssa, auttaa viemään suunnittelua siihen suuntaan, joka on strategisessa suunnitelmassa asetettu.

Tämän työn tekeminen on opettanut huomaamaan, miten paljon erilaisia huomioon otettavia asioita asutuskeskuksen lähimetsien hoitoon liittyy. Työtä voisi jatkaa tutkimalla yksityiskohtaisesti kaikkia niitä asioita, jotka liittyvät kunnan metsien hoitoon.

Haluan kiittää erityisesti Pirkkalan kunnanpuutarhuria Miia Terämää ja muita kunnan työntekijöitä, joiden kanssa olen saanut tehdä yhteistyötä mielenkiintoisen aiheen parissa.

LÄHTEET

- Faehnle, M, Bäcklund, P & Laine, M. 2009. Kaupunkiluontoa kaikille. Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa. Helsingin kaupungin tietokeskus 2009/6. Luettu 8.2.2018.
https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/09_12_16_Tutkimuksia_6_Backlund.pdf
- Google. Google Forms. Luettu 23.2.2018. <https://www.google.com/forms/about/>
- Hamberg, L. Löfström, I. Häkkinen, I. 2012. Taajamametsät – suunnittelu ja hoito. Hämeenlinna: Metsäkustannus Oy.
- Heikkinen, T. 2014. Mitä on paikkatieto. Ylen artikkeli. Luettu 1.3.2018.
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/01/30/mita-paikkatieto>
- Jonka, J. 2015. Silmäys Pirkkalan historiaan. Luettu 26.2.2018.
https://www.pirkkala.fi/site/assets/files/4691/silmays_pirkkalan_historiaan.pdf
- Juutinen, A. 2015. Metsien monet hyödyt ja taloudellinen arvottaminen. Metsätieteen aikakauskirja 2/2015. Luettu 8.2.2018.
http://www.metsatieteellinenseura.fi/files/sms/MTP2014/mtp2014_kp_juutinen.pdf
- Jyväskylän yliopisto 2018. Laadullinen tutkimus. Luettu 1.3.2018.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Kangas, J. & Kokko A. 2001. Metsän eri käyttömuotojen arvottaminen ja yhteensovittaminen. Luettu 7.2.2018. <http://jukuri.luke.fi/handle/10024/521434>
- Karjalainen, E. 2000. Metsänhoitovaihtoehtojen arvostus ulkoilualueilla. Luke.
- Karjalainen, E. & Verhe, I. 1995. Opas ulkoilureittien suunnittelijoille, rakentajille ja hoitajille. Helsinki : Suomen Latu.
- Korpela, K, Borodulin, K. Neuvonen, M. Paronen, O. & Tyrväinen L. 2014. Alylyzing the meditors between nature-based outdoor recreation and emotional well-being. Journal of Environmental Psychology 2014, 1-7. Luettu 7.2.2018.
<http://www.tlu.ee/~arro/Happy%20Space%20EKA%202014/outdoor%20recreat%20and%20emot%20wellbeing.pdf>
- Kuusjärvi, M. 2017. Haastattelu.
- Lamberg, L. & Löfström, I. 2009. Monimuotoisuuden ja metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen kuntien virkistysmetsissä ja valtion retkeilyalueilla. Metlan työraportteja 113. (tästä tekstiä mm. kohtaa virkistyskäyttö)
- Larjovuori R.-L., Nuutinen S., Heikkilä-Tammi K. & Manka M.-L. 2012. Asiakasfoorumit kunnallisen palvelun kehittäjinä- tapauksena Pirkkalan kunnan perusturvapalvelut. Luettu 25.1.2018.
https://www.researchgate.net/profile/Riitta-Liisa_Larjovuori/publication/278390752_Asiakasfoorumit_kunnallisen_palvelun_kehittajina__tapauksena_Pirkkalan_kunnan_perusturvapalvelut/links/557ff9c208aec87640de

b39a/Asiakasfoorumit-kunnallisen-palvelun-kehittajinae-tapauksena-Pirkkalan-kunnan-perusturvapalvelut.pdf

Leppälä, E. 2010. Kaavoituksen ja metsäsuunnittelun välinen vuorovaikutus-kaksi kaavoitustapausta Tampereelta. Tampereen Yliopisto. Yhdyskuntatieteiden laitos. Pro-gradu tutkielma.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81714/gradu04401.pdf?sequence=1>

Leppänen, M. 2014. Polku-paras matkaopas. Suomen Luonto 2014. Luettu 27.2.2018.
<http://www.suomenluonto.fi/sisalto/artikkelit/polku-paras-matkaopas/>

Matila, A., Kotiharju A. & Tenhola, T. 2015. Metsätalouden näkökulmia yleiskaavamerkintöihin ja – määräyksiin sekä maisematyölupaan. Tapio Oy. Luettu 4.3.2018. http://tapio.fi/wp-content/uploads/2015/11/Nakokulmia_yleiskaavaan1.pdf

Mikkola, M., Pyläläinen, J., Löfström I., Kurttila, M. & Tikkanen, J. Kuntametsien suunnittelun tiekartta- hankkeen loppuraportti. Metlan työraportteja 2008/68. Luettu 27.2.2018. <http://m.metla.eu/julkaisut/workingpapers/2008/mwp068.pdf>

Nuotio, A-K. 2007. Viheralueiden hoitoluokitus. Viherympäristöliitto ry, julkaisu 36.

Pirkkalan kunta taajamayleiskaava 2020. Kaavaselostus. Luettu 26.2.2018. https://www.pirkkala.fi/site/assets/files/10005/1__pirkkala_taaamayleiskaava_kaavaselostus_8_10__3_2_2016__pdf

Pirkkalan kunta. Talousarvio 2018. Luettu 26.2.2018.
https://www.pirkkala.fi/site/assets/files/4510/talousarvio_2018-_taloussuunnitelma_2018-2020_valtuuston_hyvaisyma.pdf

Pirkkalan kunta verkkosivut. 2018. Pirkkalan kuntainfo. Luettu 25.1.2018.
<https://www.pirkkala.fi/kuntainfo/>

Pirkkalankylän kyläyhdistys lehti. 2015. Luettu 26.2.2018.
http://www.pirkkalankylankylayhdistys.fi/wp-content/uploads/2016/01/Joululehti_2015.pdf

Pirkkalan taajamayleiskaava 2020. Kartta. Luettu 26.2.2018.
https://www.pirkkala.fi/site/assets/files/10005/taajamayleiskaava_2020_vahvi.pdf

Pirkkala-seuran kotisivut. Polkureitti. Luettu 27.2.2018. <https://www.pirkkala-seura.fi/luontopolku/polkureitti/>

Riikilä, Mikko. 2017. Onko tämä kaunista? Metsälehti Makasiini 7/2017, 22-23.

Salo, K. 2015. Metsä: monikäyttö ja ekosysteemipalvelut. Luettu 7.2.2018.
<http://jukuri.luke.fi/handle/10024/520558>

Sievänen, T. & Neuvonen, M. 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportti 2011. Luettu 7.2.2018. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.pdf>

Suominen, T. 2015. Asukaskyselyn hyödyntäminen kaupungin metsien käytön ja hoidon strategian suunnittelussa. Vantaan kaupunki. Helsingin yliopisto. Pro gradu.

Tenhola, T., Kotiharju, A. & Matila, A. (toim.). 2018. Kaavoituksen metsäapu. Tapio Oy. Luettu 24.1.2018. http://tapio.fi/wp-content/uploads/2018/01/Kaavoituksen-metsaapu_esite.pdf

Tenhola, T. 2002. Maisematyölupa kaavoitetuilla metsäalueilla. Helsinki: Tapio.

Terämä, M. 2018. Haastattelu.

Trailrunning. 2017. Polkujuoksu jatkoi myötätuulessa vuonna 2017. Luettu 27.2.2018. <http://www.trailrunning.fi/polkujuoksu-jatkoi-myotatuulella-vuonna-2017/>

Valkonen, S., Sirén, M. & Piri, T. 2010. Poiminta- ja pienaukkohakkuut-vaihtoehtoja avohakkuulle. Metsäkustannus Oy.

Vanninen, V. 2014. Pirkkalan luonto. Pirkkalan ympäristönsuojelun julkaisuja 4.

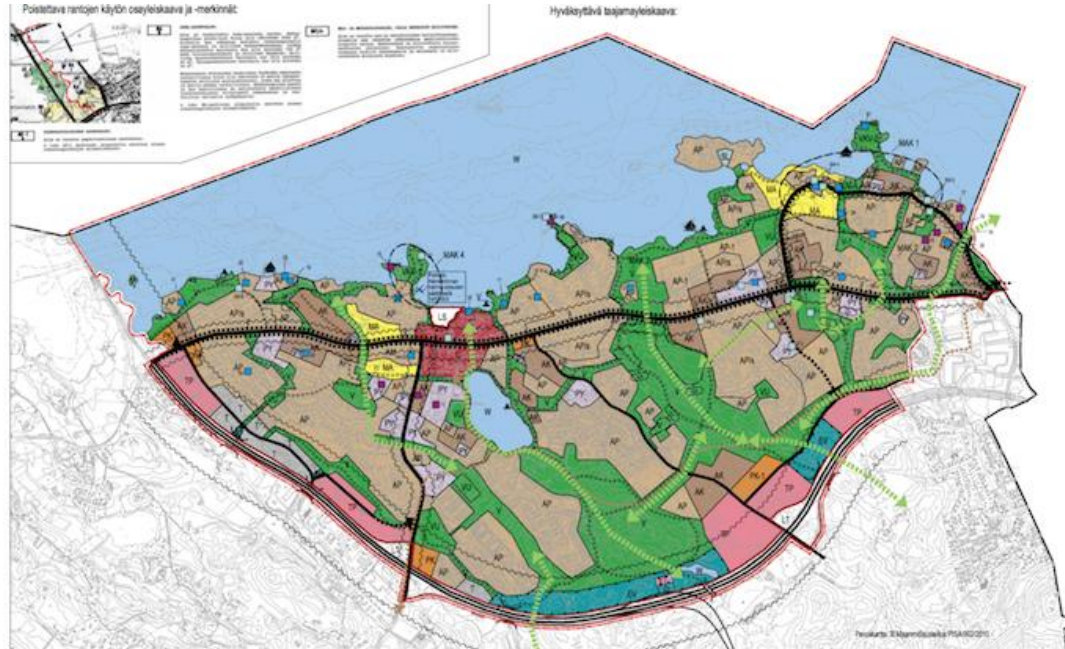
Vattulainen, K., Sarjala T., Savonen E-M. & Korpela K. 2011. Elpymiskokemuksia metsästä. Voimapolun käyttäjäkysely. Luettu 27.2.2018. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp204.pdf>

Vähäsarja, K. 2015. Luonto liikuttamaan ESR-hankkeen loppuraportti 2013-2015. Luettu 8.2.2018. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/luonto-liikuttamaan-loppuraportti.pdf>

Ympäristöministeriö 2016. Jokamiehen oikeudet. Luettu 27.2.2018. <http://www.ym.fi/download/noname/%7B1A3F4736-3223-48E6-8FD0-A38CD8C8E544%7D/57648>

LIITTEET

Liite 1. Pirkkalan taajamayleiskaava 2020

Liite 2. Kyselylomake metsätyön toteuttajille

Lomakkeella haetaan vastauksia työn toteuttajien ja työnjohtajien näkemyksistä metsän hoitoon alueilla, joilla kulkee polkuverkosto. Metsät voivat olla taajama- tai talousmetsäkäytössä.

1. Mikä metsäalan toimija olet?
 - a) yrittäjä
 - b) kunnan palveluksessa oleva työntekijä
 - c) metsäammattilainen
 - d) työnjohtaja
2. Mitä asioita pidät tärkeänä metsänhoidossa alueilla, joilla kulkee polkuverkosto?

Pitkä vastausteksti
3. Onko metsänhoito vaikeaa alueilla, joilla kulkee polku?
 - a) kyllä
 - b) ei
4. Kuka ohjeistaa työntekijät/yrittäjät tehtäviinsä alueille, joilla kulkee polkuverkosto?

Lyhyt vastausteksti
5. Onko asukkaiden/polkujen käyttäjien mielipiteitä otettu tarpeeksi huomioon?

Lyhyt vastausteksti
6. Miten metsässä kulkevat ihmiset suhtautuvat työhösi metsässä?

Arvostelu asteikolla 1-5

1	Suhtautuvat negatiivisesti
2	
3	
4	
5	Suhtautuvat positiivisesti
7. Miten parantaisit työn toteuttamisen laatua, jos saisit itse vaikuttaa siihen?

Pitkä vastausteksti
8. Miten huomioit/parantaisit työn tekemisen taloudellisuutta ja kustannuksia alueilla, joilla kulkee polkuverkosto?

Pitkä vastausteksti
9. Miten parantaisit työn turvallisuutta?

Lyhyt vastausteksti
10. Vapaa sana aiheeseen liittyen Lyhyt vastaustesti

Liite 3. Kysely metsäpolkujen käyttäjille Pirkkalassa

1 (3)

Tällä lomakkeella selvitetään metsäpolkujen merkitystä käyttäjille sekä kerätään käyttäjien näkemyksiä metsän hoitoon alueilla, joilla kulkee polkuverkosto. Poluilla tarkoitetaan tässä tapauksessa varsinaisen hoidon ulkopuolella olevia kapeita/päällystämättömiä metsäpolkuja.

1. Sukupuoli

- a) nainen
- b) mies

2. Ikä

- a) 18-29
- b) 30-49
- c) 50-59
- d) 60+

3. Kuinka usein keskimäärin käytät Pirkkalan kunnan alueella sijaitsevia merkittyjä ja/tai merkitsemättömiä polkuja?

- a) lähes päivittäin
- b) viikoittain
- c) silloin tällöin
- d) en koskaan

4. Ovatko metsäpolut sinulle tärkeitä?

- a) kyllä
- b) ei
- c) en uskalla käyttää metsäpolkuja esimerkiksi eksymisen takia
- d) en osaa sanoa

2 (3)

5. Mitkä seuraavista asioista ovat sinulle tärkeitä, kun kuljet metsäpoluilla?

	Ei tärkeä	Jokseenkin tärkeä	Erittäin tärkeä
Rauhoittuminen ja henkinen hyvinvointi			
Liikuntaelämykset			
Luontoelämykset			
Maisema			
Metsän hyvinvointi ja monimuotoisuus			
Raikas ilma			
Luonnon äänet			
Reittimerkinnot			
Polkujen ja taukopaikkojen kunto			
Turvallisuuden tunne			
Koiran kanssa lenkkeily			
Sienestys, marjastus ja metsästys			
Lapsille ja vanhemmillekin sopiva maasto			

6. Nimeä kaksi sinulle tärkeintä polkureittiä Pirkkalassa?

- a) Luontopolku maakaasulinjalta Iso-Naistenjärvelle
- b) Pappilan luontopolku, lintutorni ja laavu
- c) Toivion polut, Taaporinvuori ja Pirunkivi
- d) Iso-Naistenjärven kierros ja laavu
- e) Birgitan polku
- f) Oman asuinalueesi lähistöllä kulkevat metsäpolut
- g) muu

7. Miksi edellä mainitut kaksi reittiä ovat sinulle tärkeimpiä?

Lyhyt vastausteksti

8. Vaikuttaako polkujen merkitseminen siihen käytätkö niitä vai et?

- a) kyllä
- b) ei

9. Ovatko Pirkkalan metsät mielestäsi hyvin hoidettuja? 3(3)
- a) kyllä
 - b)) osittain ovat
 - c)) eivät
 - d) en osaa sanoa
10. Haluaisitko vaikuttaa Pirkkalan metsien suunnitteluun ja hoitoon? (Arvostelu asteikolla 1-3)
- 1 En halua vaikuttaa
 - 2
 - 3 Ehdottomasti haluan vaikuttaa
11. Koetko, että olet voinut vaikuttaa Pirkkalan metsien suunnitteluun ja hoitoon? (Arvostelu asteikolla 1-3)
- 1 En ole voinut vaikuttaa
 - 2
 - 3 Olen voinut vaikuttaa
12. Miten olet saanut tiedon kunnan tekemistä metsänhoitotoimenpiteistä?
- a) Pirkkalainen lehdestä
 - b) Pirkkalan kunnan internetsivuilta
 - c) Maastoon tuoduista ilmoitustauluista
 - d) Varoituskylteistä
 - e) En ole saanut mistään tietoa
 - f) muu
13. Onko tiedottaminen ollut mielestäsi riittävää? (Arvostelu asteikolla 1-3)
- 1 ei ole ollut riittävää
 - 2
 - 3 on ollut riittävää
14. Miten lisäisit asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia Pirkkalan metsien suunnitteluun ja hoitoon?
- a) asukasilloilla
 - b) Pirkkalan kunnan internetsivujen kyselyillä ja palautteilla
 - c) Vapaaehtoistyöllä esim. talkoilla
 - d) Pirkkala seuraan kuulumalla
 - e) muu
15. Mitä muuta haluaisit sanoa aiheeseen liittyen?
- Pitkä vastausteksti